

ANIT

Haftalık Dergi • 12 Aralık 1967 • Sayı: 50 • 125 Kuruş

Mustafa Suphi ve arkadaşları nasıl öldürülmüş

Gout and

ergi miktarları
göre, her biri
değerindeki
n haliyle, tıpkı
şıgır gergedan
lerinin genişleten
lik edilmesi halinde
ergi miktarları
tedir :

Bekir

1.55
1.75
1.95
2.00

tablonun incelen-
giçindeki üzere si-
ğore ayda 27.05 li-
branın mukteşef, avg-
ustinin sonlarıların
uoun uygulanmış-
ira. «Dekont» su-
l halinde ise 16.55
yecektir. En da-
yıe bir vatandaş-
ınıneminin uygulan-
ıtra 56 kurucu za-

göründüğü üzere
65 kursus vergi ö-
keli, >agari ge-
sim uygulanan
kursu, dekont 812

Sunay, Demirel'le

1 saat görüştü
Cumhurbşakanı Sunay, dün saat 15.30'da, Bağkan Demirel kabul ederek, bir saat görüşmüştür. Demirel, gazetecilerin sorularını üzerine, "Sayın Cumhurbaşkanımıza, Türkiye'nin iş ve iş meclisleri hakkında bilgi arattığımızda"

İstanbul'da
Bastaraf İ. sahibedeki
günden Kapıkule'de yurt düşme
na gidiyorum anlaşılmış ve
nisanıza birlikte Ankara'ya
gelmistir. İran ve Suriye Gezer
oza yurt düşme quruma yollarını
arayan Alfred'in, burada parazit
bitimi, Polis takibi arasında, iş
sanımları da kaybetmiştir.

Makarios'a
misilleme
yapacağımızı
ihtar etmişiz

İNTAR ETMİŞİZ
EFKOSE — Tabancı bir misyon Lefkospide diplomatik maklars atfen bildirdiğine göre, Türkiye, üçüncü tur devleti İngiltere, Kıbrıs litorialda bulunan Adadaki Türklerle kara zilecek herhangi bir bir hareketin derisi askeri sur misillemesini ve olacak olasılığından emreden, "hizmetmiz"dir. Bu üçüncü konseyde bensez olası bir durumda saklıdır. Tıra sunulurken hiç bir tanrı litorialda bulunmamış dansında Ango testis edilmişdir. Tıra, hava akınlarının hattı

.. ve Kürşat olayı

Fazla, İngilizce bilmediğim gibi
Şansızcaştı ve ona dağ gibi bir-

Mr. M. M. Munro's Committee
to the Imperial Assembly, May
1869. —

(Santiago E. Schindler)
Gimnasio artístico, APTB Mendoza

der Adressen und
Adressen Adressen
Telefonen gibt.
Göres

Baş Güclü aratılık sona erdi. Konseptin aksine, Anak için MS olsakta, oğlunun MUD'ı seçti. Carlos'ın, Rumkâ'ya gitmesi ve Güvenlik Koordinasyonu ammânenin delili olarak fârîdir. Türkîyen'ini kullanarak uzaklaşmış olsa kırılcumuz bize lendirebileceğimiz

Kipriyau, U-
güne parsel ola
Türk, Yunan
kilmesine, Adan
seçildirinmasa y
olsarak beklenen
Barış Gücü, eg
letimde denetim
dere çeklinde is
tevi-13

Saldirımı
Öte yandan E
M'deki Temal
sides, "Saldirı
sını yapmasa
Kuru'lda" diye
"Günlük" adlı
bir gazeteye, pag
1, "Türkiyedeki
en Rum Tema
larda "Kuvvet-i
Vet'e boyunca
tgizli söyleşide
det diplomasi
son olayları ana
tgizli bir biçimde
Borsivede deha

bukukunum bu
erman həmçinin
nüs eləcəgəm i
bəkmədən zəldü
de fərifi, məlik
ə frenitvəsi bi
təzə demisiir.

Ankara's Barış Gücü

Düsişler! Bu
Güçlere verilen
komisyonu seni
pridigi söndür - o
dan asylanmasın.
Barış Gücünün
ülkemizdeki hizmet
le ilgili teklifi
seni istedim. Ada
lihim saglamasına
terekli şartname
Barış Gücüne -

1000

Kademelt készítettek előző években a hosszúszárnyú fejűféléket, amelyeket azonban nem sikerült eladniuk. Óriási sikerekkel szolgáltak azonban a rövidszárnyú fejűfélék.

HAFTANIN NOTLARI

4

aralık

ANT Dávaları

Cumhuriyet Savcılığı geçen hafta da, ANT mensupları hakkında yeni bir soruşturma açtı. Sunay'ın «Anayasa sosyalizme kapalıdır» şeklindeki demeci üzerine yazdığı «Kurilar Sofrasında» Kavgahaklı yazda Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'a hakaret ettiği leri süren dergimiz sahibi ve genel yayın müdürü Doğan Özgürden ile sorumlu müdürümüz Yaşar Uçar hakkında T.C.K'nun 158 maddebine göre istenen ceza her biri için 4,5 yıldır.

Şiqli kongresi

Gegen defa çıkan otaylar yüzünden yapılamayan TİP Şiqli İnce Kongresi bu defa Ü merkezinde yapıldı. Delege olmayanların ve haysiyet divanına verilen üyelerin alınmadığı kongrede yönetim kurulu Nurettin Çavdargil (Başkan), Sevin DeLEN Sekreter, Aslan Aslan (Sayman), Sükrür Ercan, Hüseyin Ekinçi, Bahri Sarı ve Hamit Yılmaz seçildiler. Ankarada Cevdet Sezer, Filiz Sezer, Tebesüm Sarp, Tahsin Konur, Hüseyin Gazi Apa, Atilla Sarp, Tümer Önder, Selçuk Özdemir, Ersen Olgaç, Orhan Aydin ve Mehdi Başpnar adındaki üyeler, genel merkeze gönderilen uyarma yazısına imza koymadıkları için İl haysiyet divanı kararıyla partiden ihraç edildiler.

5

aralık

Sarica istifa etti

İstanbul Üniversitesi'nde sol eğilimlere karşı baskı gün geçtikçe siddetleniyor. Açılış töreninde Rektör, Prof. Ekrem Serif Egeli, Üniversitelerde sol akımın bastırılması için mücadelenin devam ettiğine sagcılara müjdelemiş bulunuyordu. Nitekim, Hukuk Fakültesi Umumi Amme Hukuku kursusu öğrencilerinden TİP Genel Yönetim Kurulu Üyesi Murat Sarica, kendisine karşı girişilen çeşitli baskı hareketleri sonunda üniversitedeki görevinden istifa etmek zorunda bırakıldı.

Yeni Fikir Kulübü

Ankara'da Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın ve Yayım Yüksek Okulu sosyalist öğrencileri yeni bir fikir kulübü kurdu. Yavuz Tarakeoglu'nun başkanlığında Olcay Girgiç, Filiz Babaean, Fahir Teker, Taner Tuncel, Erol Mutlu ve Süleyman Coşkun'un meydana getirdiği yönetim kurulu ilk bildirisinde şu açıklamada bulundu: «Yarın rotatif sahibi halk düşmanlarının, sansasyon meraklılarının, afora tüccarı kalemlüstattularının karşısına bizler döküleceğiz. Ve satmayaçız kışılığımızı ne de yoksa Türk halkının üç kuruşluk kalemlük rasi karşılığında... Tüm çabamız, imtiyazsız, sınıfızsız, mutlu Türkiye için...»

6

aralık

Türkiye'ye komplot

Türkiye'yi her bakımından kontrol altında bulundurduklarını son Kıbrıs olayları ile de ortaya koyan batılı devletler, şimdi de Boğazlar'ın statüsünde değişiklik yapmak üzere harekete geçtiler. Batı Avrupa Birliği Parlamentosu, Sovyetlerin Akdeniz'deki filolarını kaybettilerken, leri sürekli boğazlar statüsünü tayin eden Montreux Andlaşması'nın değiştirilmesini istemektedir. Kabul edilen kararda Amerikan 6. Filosu'nun Akdeniz'in savunmasında ana unsur olduğu bildirildikten sonra Sovyet gemilerinin Akdeniz'e geçişini önleyecek bir değişiklik şart koşulmaktadır. Amerika tarafından da desteklenen şüphesiz olan tasarı tarafsız arasında görüşme konusu yapıldığı takdirde Türkiye'nin Boğazlar üzerindeki bir çok haklarını kaybetmeyecektir.

İkili anlaşmalar

Türkiye ile Amerika arasındaki ikili anlaşmaları tek anlaşma haline getirmek için yapılan görüşmelerin yıl sonuna kadar neticeye bağlanacağı açıklandı. Türkiye'nin hükümlünlük haklarına tamamen aykırı olan ikili anlaşmaların esasları değiştirilmemecektir ve Amerikan işçiler kaldırılmamakta, sadece anlaşmalarla biçimde değişiklikler yapılmaktadır. NATO Andlaşması'nın sona ermek üzere bulunduğu bir sırada Türkiye ile Amerika arasındaki ikili anlaşmaların başka biçimde yenilenmesi, Demirel iktidarının NATO'dan çekilmeyeceğini gösteriyor.

İşçiye oyun!

Yillardır sürüncemede bırakılan aşağı geçim indiriminin önemizdeki yıl uygulanmasının ve ellişine beş on kuruş fazla para geçmesini bekleyen dar gelirliler, AP İktidaramız hazırladığı yeni bir oyunla karşıya geldiler. Maliye Bakanlığı'nın hazırladığı «Dekont sistemi» adlı yeni tasarıya göre, aşağı geçim indirimini sınırlı genişletmesyle sağlayacakları tarrufun büyük kısmını dar gelirliler yine devlete vergi olarak vereceklerdir. Hattâ ücretleri yüksek olan dar gelirlilerin yeni sisteme göre verecekleri vergi, aşağı geçim indiriminin uygulanmasından önce ödedikleri vergiye göre daha da yüksek olacaktır.

Franco'ya direnis

29 yıldan beri İspanya'yıfasist bir diktörlük yürüten Franco'ya karşı direnis gün geçtikçe güçleniyor. Madrid Üniversitesi öğrenci birliği toplantısına katılacak heyetin polis tarafından nezaret altına alınmasını protesto etmek fizere öğrenciler belirsiz bir tarihe kadar dersleri boykot etmeye karar verdiler. Franco, bu seneki doğum gününe gençlerin yuhaları arasında kutladı.

7

aralık

Aybar geldi

Kopenhag'da Russell Mahkemesi toplantısına katılan ve Amerika'nın savaş suçunu olarak mahküm edilmesine oy veren TİP Genel Başkanı Aybar yurda döndü. Hava alanında verdiği demeçte Aybar sunları söyledi: «Johnson Vietnam'da dünya barışı için savasıyor, demis. Johnson bu sözlerle ancak kendi safında olanları inandırabilir. Tarihin kaydettiği en büyük

AYBAR

katliamı, dünya barışını korumak için girişilmiş bir hareket olarak göstermek mümkün değildir. Dünya barış Amerika'nın Vietnam'da yenisileşme sağlanmış olacaktır. Ve Amerika Vietnam'de mutlaka yenilecektir. Bütün geri kalınmış milletlerin, hürriyetine yeni kavuşmuş veya kavuşmak üzere bulunan bütün halkların yüreği Vietnam halkı ile beraber çarpacaktır. Vietnam halkı dünyanın bütün milletleri için doğusuyor. Ve de Johnson'ın Vietnam ile bir tuttuğu Türkiye için doğusuyor. Emperyalizm in entriliklerinden ve cihatçılardan ebediven kurtulacağımız günler uzak değildir. Russell Mahkemesi çok başarılı geçti. Danimarka halkı büyük ilgi gösterdi mahkeme. Benim (Genocide) üzerine mahkeme sunduğum rapora ve Lello Basso'nun raporuna dayanarak mahkeme ittifakla Amerika'nın Vietnam'da (Genocide) suçu işlediğine karar verdi. Mahkeme bu oturumun sonunda işini bitirmiştir. Mahkemeye başka müracaatlar da yapılmıştır. Mahkeme sunduğum genocide hakkındaki raporda, pek yakınımızdaki bir Genocide örneği olarak Rumların Kibris'ta işlediği cihatçılığı belirttim. Maalesef bunlara bakmak fırsatı bulamayacağınız. Bu malî güçlülerden ve mahkemeyi teşkil edenlerin bu işe uzun boylu vekit ayırmaya imkânları olmamasından doğmaktadır. Mahkeme bir daimî komite kurmuştur. Bu komiteye beni de seçmemiştir. Vietnam Savaşı bitinceye kadar bu komite Vietnam ile ilgili meseleleri görüşecektir. Biliindiği gibi son oturumda mahkeme Amerika'yı Genocide suçu ile mahküm ettiği gibi Japonya, Tayland ve Filipin'i de suç ortağı ilan etmiştir.

İŞÇİLER UYANIYOR

İŞÇİLER UYANIYOR

ENGIN UNSAL

Koç'a ithaf edilen kitap!

Sendika çevrelerinde son günlerde herkes bir kitaptan söz etmektedir. Bu, Genel İş Sendikası Eğitim Müdürü Engin Ünsal'ın «İşçiler Uyanıyor» ismlili kitabıdır. 1963 yılında yayımladığı ve 5 lira fiyat kodugu bu kitabı Engin Ünsal, İşçiler ve işverenler için en iyi ortam arayan bir kitaba müzahir olması dileğinde... Vehbi Koç'a ithaf etmiş, Koç müesseselerine çok sayıda satın alınarak kendisine maddi imkân sağlanmasını istemiştir. Koç da kitabı 29.8.1963 tarihinde üzerine okuyup izahat vermenizi rica, şerhi düşerek incelemek üzere müdürlülerinden Fazlı Bey'e havale etmiştir. Ondan sonra ne olduğu henüz bilinmemektedir. Ancak bu ithafı ve şerhli kitabı bir zaman sonra sportaya düşmüş ve tesadüfen sendikaların eline geçmiştir. İşçilerin uyanışının Koç'a satılıp satılmadığı meşhul olmakla beraber satma teşebbüsünde bulunan Engin Ünsal'ın halen CHP'nin sendikacısı «beyin» lerinden biri olduğu çok iyi bilinmektedir!

Zenciler ve Vietnam

Russell Mahkemesi'nde tanık olarak bulunan Kara İktidar hareketinin lideri Carmichael, Paris'te Vietnam Komitesi'nin düzenlediği bir toplantıda yaptığı konuşmada Amerikan zencilerinin Vietnam'da barış istemediğini, aksine, Vietnamlıların Birleşik Amerika'yi yenmesini arzu ettiğini söyledi. 5 binden fazla dinleyicilere hitabeden zenci lideri, Amerika'ya karşı bir direnme hareketi kurmak zamanı geldiğini belirtir. «Bu gide için zenciler, Vietnamlı yoldaşlarını kanlarıyla desteklemeye hazırız. Kibarca davranışın zamanı geride kalmıştır. Küvette kuvvetle cevap vermenin zamanı gelmiştir. Amerika'ya karşı koymak cesaretiyle gösteren Vietnam halkını desteklemeliyiz. Bir ihtilalelının görevi, ihtilalel kardeşlerine yardım etmektedir.» dedi.

Büyük katliam

Russell Mahkemesi'nin Amerika'yı mahküm etmesinden bir hafta sonra, Amerika'nın gerçekte bir savaş suçluğu olduğu, bizzat bir Amerikan gazetecisinin verdiği haberle doğrulandı. New York Times Gazetesi yazarlarından Harrison Salisbury'nin bildirdiğine göre, Kuzey Vietnam'a yapılan Amerikan bombardımanları sırasında yarım milyona yakın sivil ölmüş bulunmaktadır. Salisbury'nin ifadesine göre, «Bütün bu kayıplar dahil, Kuzey Vietnam halkının maneviyatını kırmaşı, aksine pekiştirmiştir.»

Plan ve OCDE

Türkiye'ye Yardım Konsorsiyumu'nun son toplantısını gizli olarak izleyen bir Türk gazetecisinin verdiği özel habere göre toplantıda Konsorsiyom'un Ekonomik Müşaviri İngiliz profesörü Berrill, ikinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı'nı ağır şekilde tekin ederek şunu noktaları yetersiz bulduğunu bildirmiştir: 1) İthalat yanlış tahmin edilmiştir, 2) Turizm gelirleri fazla iyimserdir, 3) İçi döviz gelirlerinin tahmin edilen miktarla çatması güçtür, 4) Dış yardım ihtiyacı tahmin edilenden fazla olacaktır, 5) Türk ekonomisi Denizre'in izah ettiği gibi kendine yeterilidir (Viability) durumuna ikinci beş yıl içinde değil, ancak üçüncü beş yıl sonunda varabilecektir. Resmi bildiride birtakım yuvarlak ifadeler kullanmakla yetinen Konsorsiyom, Türkiye'nin istediği taahhütlerde de girmemiştir. Beş yıllık ihtiyaç yerine her yıl karşılamanın üzere kredi açılması kararlaştırılmıştır.

Orhan Kemal davası

Unkapanı'nda bir lokanıda «komünizm propagandası» yaptığı iddiasıyla Dördüncü Ağır Ceza Mahkemesi'nde yargılanan tanınmış Türk yazarı Orhan Kemal ve beş arkadaş, son duruşmada mahkeme ye 97 kişilik bir tanık listesi vermişlerdir. Listede, iki muhabirin dışında, mahalle muhtarları dahil bütün mahalle sakinlerinin isimleri bulunuyordu.

NATO Mitingi

Gençlik kuruluşları, Türkiye'nin NATO'dan çekilmesini sağlamak üzere eyleme geçmişler ve ilk olarak Cumartesi günü Ankara'da NATOaleyhtarı bir miting düzenlemiştir. Barış Derneği'nin çağrı üzerine Ankara'daki 18 öğrenci kuruluşu ile İstanbul'daki öğrenci kuruluşları adına önceki yapılan basın toplantılarında genel «NATO asıl gayesinden uzaklaşmış ve Amerika'nın emellerine hizmet eder duruma geçmiştir. NATO'dan ayrılmamızı sağlamak üzere 4 Nisan'a kadar toplantılar, yürüyüşler, mitingler düzenleyeceğiz, bu amaçla imza toplayacağız. Bütün yurta girişeceğimiz eylemlere 4 Nisan günü bütün yurta yatacagımız toplantılarla son vereceğiz» demislerdir. Miting için Ankara'nın sokaklarına NATOaleyhtarı afişler asılarak halk toplantıya çağrışmış, ancak bu afişlerin bir kısmı polisler tarafından yırtılmıştır. Miting günü binlerce genç ellerinde dövizler olduğu halde marşlar söyleyerek bir araya gelmişlerdir. Marşlardan birinin sözleri söylenir: «Ankara'nın işine bak - Amerika'nın işine bak - Bizi o Yunan'a satıyor - Su Yankee'nin işine bak - Ankara'nın taşır yolu - NATO'nsa sağ - solu - Amerika evine dön - yoktan bunun sağı sevi». Mitingde konuşmacılar, NATO'nun ıg茲zünü, ve Amerikan emperyalizminin Türkiye üzerinde oynadığı kirli oyunları aşklayan konuşmacılar yapmışlardır.

DOĞAN ÖZGÜDEN

HAFTANIN YORUMU

NATO'YA HAYIR!

T

Türkiye bir dönem noktasına yaklaşmıştır; 4 Nisan 1968 tarihine kadar NATO'ya «Evet» yada «Hayır» demek durumundadır. Dört aya kadar Türkiye ya elini kolunu bağlayan, kendisini bir Amerikan uyduzu durumuna düşüren, milli meselelerinde dahi ordusunu dilediği gibi kullanmasına engel olan bu prangayı kopartıp atacak, yada susmayı tercih ederek «kurulmakta olan yeni dünya»nın dışında dumensuyu politikasını sürdürerek dünya halklarının büyük atılımının gerisinde kalacaktır. Böyle tarihi bir dönem noktasında, Türkiye'nin kaderi üzerinde söz sahibi olan bütün demokratik kuvvetler, baskı grupları, siyasi partiler ve düşünen insanlar açıkça bir tercih yapmak zorundadırlar. Türkiye'nin NATO'dan çekiliş çekilmemesi meselesi, sadece «sandıkta çıkmaz Süleyman Bey'in takdirine bırakılmaz. Süleyman Bey'in sandıkta çıktıığı günden beri köprülerin altından çok sular akmış, NATO zindanının başgardıyanı Amerika'nın kirli oyunları birer birer açığa çıkmış, özellikle son Kıbrıs geriliminde Türk halkı, NATO'nun Türkiye için nasıl bir musibet olduğunu bütün cıplaklıyla anlamıştır. Bu İlbarla, iktidar icazetini Tektaşlı Johnson'ın koltuğu altında çekirdiği fotoğraflardan alan Süleyman Bey'in NATO'da kalmak yolunda vereceği karar, Türk halkını bağlamayacaktır.

T

Türkiyenin NATO'dan çekiliş çekilmemesi konusunda açık seçik konuşan ilk parti TIP olmuştur. Bunu gençlik kuruluşlarının NATOaleyhtarı içinde düzenledikleri kampanya izlemiştir ve hafta sonunda Ankara'da yapılan mitinglerle mesele artık «sokaktaki adam»ın mal olmuştur. Öteki siyasi partier bu konuda nasıl bir tutum takınacaklardır? Özellikle CHP? Çünkü, bugün için hiçbir temsil yetkisi kalmaşı, yada açıkça Amerikan maşası olarak kurulmuş bulunan siyasi partilerin NATO konusunda söyleyicileri sözler pek önemli değildir. Ama, Türkiye'nin birinci kurtuluş savaşını yüzerenin şerefini üstlenen kader Amerika'yı Türkiye'ye sokmanın sorumluluğunu da sırtında taşıyan CHP, hele Ortanın Solu hareketiyle anti-emperyalist bir platforma sürüklendiğinden sonra NATO konusunda kesinlikle «evet» yada «hayır» demek zorundadır. Nitelim, mesele bugünden CHP'nin yetkili organlarında tartışılmaya başlanmıştır. CHP Lideri İnönü hafta sonunda yaptığı çeşitli konuşmalarla simdilik kesin tutum takınmamış; NATO'da çektiğimiz takdirde Sovyetler'e yaklaştırmamız gerekeceğini, Türkiye'nin ve Türk halkının buna hazırlıklı olmadığını söylemeye yetinmiştir.

N

ATO'nun Türkiye için yaratığı hendikaplar ortada dururken ikinci planda kalan bir takım nedenlerle kesin karar vermekten kaçınmak, kabule şayan bir özür değildir. NATO'dan ve dolayısıyla Amerika'dan kopan bir Türkiye'nin mutlaka bir başka devletin hegemonyası altına girmesi gibi bir zorunluluk yoktur. Nitelim, birinci kurtuluş savaşında da Türkiye emperyalizme karşı savaşırken Sovyedeler Birliği'nden yardım görmüş, ama onun hegemonyası altına gitmemiştir. Üstelik, bağımsız bir devlet, uluslararası politikada, bloklara mensup ülkelere göre daha büyük avantajları sahiptir. Makarios'un Kıbrıs konusunda patlak veren bütün kırlılderden başarı ile kurtulması, bunun en somut örneğidir. Nitelim Sayın İnönü de, geçen hafta bir Amerikalı gazeteciye verdiği demeçte «Makarios'un kuvveti Amerika'yı ve Rusya'yı kendi çıkarına iyi kullanabilmesinden geliyor demistiştir. Türkiye ise, NATO'da kaldıkça, sadece Kıbrıs meselesinde değil, bütün milli meselelerinde zayıf ve yenik düşecektir. Bunun içindir ki, herşeyden önce, NATO'yu yemek, bu esaret zindirini koparmak lazımdır. NATO'ya kesinlikle «hayır» diyecekler, Türkiye'nin tarihine 1919 Manda'nlarından de ağır bir mahkûmîyet hâsi geçeceklerdir.

bu iddiaları reddeden bir savunma vardır.

Savcılık ve mahkeme dolaplıarda olduğu gibi, iddianın doğruluk derecesini tesbit etmek üzere harekete geçmiş, ayrıca Nihad Kürşad ile eşi Vedia Kürşad da, şahıslarına hakaret edildiği iddiasıyla Yeni Tanin Gazetesi sorumluları, hakkında şikayetçi olmuşlardır.

Savcılık ve mahkeme dolaplıında bu şekilde yayınlar üzerine açılmış yüzlerce soruşturma ve dava dosyası bulunduğu ve sanıkların hiçbiri tutulanmadığı halde, Savcılık 27 Mayıs'tan beri görülmemiş bir tutum takınarak «tutulanma» talebiyle Onur'u adliyeye sevketti ve 4. Suh Ceza Mahkemesi de, savcının isteğine uyarak genç gazeteciyi tutuk-

basis mahkemesinin vereceği karar da, Onur'un suçlu olup olmadığına tesbiti için yeterli değildir. Mahkûmîyet halinde karara itiraz edilmesi ve Yargıtay'ın da bu itirazı inceleyerek lehte ya da aleyhе bir hükmü vermesi mümkün değildir. Yargıtay'ın kararı kesinleşikten sonra da, gazetecinin suçlu olup olmadığı anlaşılabilecektir. Ve eğer suçu sabit olursa, muhakkak ki, hak ettiği cezayı, ne kadar ağır olursa olsun, çekecektir.

Önemli olan nokta, bir gazetecinin, hakkında kesin hükmü verilmenden, suçluluğu tam anlamıyla sabit olmadan, tutulanması yolunun açılmış olmasıdır.

Ne yazık ki, bazı meslek teşkilatları, bu tehlikeyi görmemiş, mesele açıklığa kavu-

NİHAT KÜRSAT, EŞİ VE ÇOCUKLARI İLE...

lamış ve cezaevine göndermiş tir.

İlk sorgusunda, Necdet Onur, iddialarının doğru olduğunu söylemiş, ancak gazetecilik kuralları gereğince haber kaynağını açıklamayaçagını, delilleri ise mahkemedede ortaya koymacağı bildirmiştir.

Onur'un yazdığı haber doğru mudur, değil midir? Bunu muhakkak ki, mahkemeler testi edecektir. Sadece toplu

madan ve haberin doğru olup olmadığı kesin bir kararla açıklanmadan sırı Nihad Kürşad'ı savunmak üzere adliyeyi etkileyici bildiriler yayınlamışlardır.

Buna karşılık Necdet Onur'un üyesi bulunduğu Ankara Gazeteciler Cemiyeti'nin Başkanı Beyhan Cenkci, bu konuda ANT'a sunuları söylemiştir:

«Bu, adliyeye intikal etmiş bir olaydır. Hiçbir teşkilat bu konuda lehte veya aleyhе yapamaz. İzmir ve İstanbul Gazeteciler Cemiyetleri bu konuda hata etmişlerdir. Bizi ilgilendiren nokta, bir gazetecinin tutulanmış olmasıdır. Hukukcularla temas ettik. Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 104. maddesi bir kimse nin hangi hallerde tutulanabileceğini tesbit etmiştir. Necdet Onur olayında bu tutuklama sebeplerinden hiçbiri yoktur.»

İstanbul gazetecileri de imza toplayarak, Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Burhan Felek'in Kürşad'a kendi mesleğinden suçlu bir tegraf çekmesini protesto etmişlerdir.

Gercekte de, bir günde 28 gazetecinin mahkemelere sevk edildiği bir sırada basın hürriyetini savunması gereken meslek teşkilatlarının tam bir tarafsızlıkla hareket ederek «gazeteci tutulanma» yolunun açılmasını tasvip etmeleri mesleki bir skandal olmuştur.

Öte yandan, TİP İstanbul Milletvekili Çetin Altan'ın dokunulmazlığının kaldırılması için AP iktidarı yeniden teşeb-

ANT'IN RİCASI

Ant'ın ikinci cildi de yıl sonunda tamamlanacak ve cild kapaklıyla ANT ciltleri hazırlanaacaktır. Bu arada, bir çok okuyucumuz, elliñerinde bulunmayan ANT'ın birinci cildine de sahip olmak istemektedir. Ancak, birinci cildi yaptıramamak için koleksiyonumuzda eksik sayılar bulur. Maktadır. ANT'ın 19. ve 21. sayısından elde edilen fazla bulunan okurlarımız bu dergileri «ANT Dergisi - P.K. 934 Sirkeci - İSTANBUL» adresine gönderdikleri takdirde dergilerin bedell derhal adreslerine yollandacaktır. Okurlarımızın gösterecekleri ilgiye zindiden teşekkür ederiz.

İki ermiş

Yasar Kemal

İki ermiş ülkenin bir zamanlar, birisi dağda ötekisi kasabada. Dağdaki ermiş bir çobanmış, şehirdeki bir kunduracı... Şehirdeki ermiş de, dağdaki ermiş de türkü kerametler gösterirlermiş. Ama dağdaki çoban ermişin kerametleri dillere destan ve akıllar almaz kerametlermiş. Bunlar birbirlerini duyarlar, birbirlerinin kerametlerinden haberler olurlarmış. Dağdaki çoban ermiş bir gün düşündür, şu şehirdeki ermiş kardeşime bir gideyim, demiş. Bir at torbasına süt sağlamış, at torbasını ağzına kadar sütle doldurmuş. Önce at torbasını anlatılmış ki, at torbasına süt doldurmanın ne mene bir iş olduğunu öğrenmiş. At torbası keçi kılından dokunur... İri İri dokunur. Kalbur gibidir, içinde ancak saman, bir de arpa durabilir... Değil süt, daha koyu bir şey bile durmaz, akar gider. Keramet bu ya, dağdaki çoban ermiş, şehirdeki kardeşine kerametini gösterecek ya, at torbasına doldurmuş südünu. Yanı kalburda süt taşımak gibi bir şey. Bak, arkadaş, diyecek ben sana geldim ama, kerametimle geldim. At torbasında sana süt getirdim. Almış südünu getmiş şehirdeki ermişin dükkanına.

«Selâmünalecyüm», demis. «Ben senin dağdaki çoban ermiş kardeşin. Bir torba da süt getirdim sana. Bu sabah sağdım.»

Kunduracı ermiş süt torbasını duvardaki çiviye astı. Bir de içinden geçirmiş, adam ermiş ki ermiş, demis. Bu torba da südü tutmak her ermişin kârı değil.

Konuşmağa, hoş bir etmeğe başlamışlar. Derken içeriye genç ve güzel bir kadın girmiş, ayakındaki ayakkabıyı çıkarılmış, o ayakkabıyı çıkarırken çoban ermiş kadının ak bacalarını görmüş. Ağzının suyu akmış. Yüreği bozulmuş. Kunduracı ermiş bakmış ki, tip tip, iki damla süt düşmüştür torbadan. Kunduracı ermiş çoban ermiş bakmış gülümsemiş. Derken güzel bir kadın daha gelmiş, bir ayakkabıyı giymeğe başlamış, ak bacaları daha da açılmış. Çoban ermiş hayran kalmış, ağzının suyu akmış, yüreğini iyice bozmuş... Kunduracı ermiş bakmış ki, o anda, torba da südü, şorrrr! diye boşalıvermiş.

Kunduracı ermiş demis ki, şaşkınlıkla bakan, kerameti bozulan çoban ermiş:

«Kardeş», demis, «senin o dağ başında ermişlik kolay. Güçün varsa gel de şehrde yap ermişliği.»

Kissadan hisse. Bizzat gençliğimizde sosyalistlik şimdiki kadar zor değildi. Zulüm vardı, hapsane vardı, dayak vardı, öldürülmek vardı, ama gene de şimdiki kadar zor değildi. Bir kere aç bırakılmak da vardı... Yıllar yılı işlerden kaçınmak, iş bulamak ve sürünmek.. Bir kere sosyalistlik damgasını yedin mi artık iflah olmazdı. En azından aşıklardan aşıklık, hakaretten hakaret beğen... Türk sosyalistlerinin çektigini çekmiş, şu insan soyu içinde çok az kişi vardır, bence. Yirmi sekiz yıldır şu kavganın iyi kötü içindeyim, çok şey gördüm. Türkiye sosyalistleri içinde yığılma kahramanlar gördüm. Korkaklar y-

gitler gördüm. Dayananlar sinenler görüp. İnsan üstüne epeye bilgilerim oldu. Ama son iki yıl içinde insan üstüne, yiğitlik korkaklık, bencilliğ, fedakârlık üstüne ögrendiklerim bütün türümde ögrendiklerimin hepsinden üstün ve çok.

Güç koşullardan dolayı, zulümlerde dolayı Türkiyedeki sosyalistlik bir çeşit başbozuk sosyalistlik olmuştu şimdije kadar, çoğunlukla. Bunun, bu çoğunlukla sözünün üstünde durmak gerek.. Bazi, iyi yetişmiş kimseleri, araya katılmamak için çoğunlukla diyorum. Bir çağın fedakâr, namusu insanların hakkını yemek, onları başbozuklukla dağalandırmak için, çoğunlukla, diyorum..

Sındı de ortada çok sosyalistler var. Önune gelin ben sosyalistim, diyor da bir şey demiyor. Öyle sosyalistler görüyorum ki son zamanlarda, amanallah, üstüne adam yok, üstüne sosyalist yok. Ama bunların çoğu başbozuk sosyalist. Yani örgütle girmemiş, örgütle bağdaşamamış, bağdaşamayan sosyalist. Örgütle girmek insanı bir seviyedir. Bir sosyalist partinin bir memlekette siki sıkıya örgütlenmemiş, memleketin uyguraklığını seviyeli orandı. Hattâ kültürüyle, tarihyle, gelenekleriyle bağıntılıdır. Kültürü yozlaştırılmış, kılıçlı ezilmiş bir milletten pek öyle nhum yahim bir sosyalist örgütü kısa zamanda bekleyemezsin.

Türkiyede başbozuk sosyalistlerin bir kısmı memurdur. Partiye giremezler, ame elaltından, her çeşit yardımda bulunabiliyorlar sosyalist örgütte. Ya memur olmayanlar, ya hiç bir sakıncaları olmadan örgütte girmeyenler ve örgütte girmek yereklişini, çalısanlığını, fedakârlığını göstermeden mangalda kül bırakmayılar... Ustalık de örgüt aleyhine yapmadığını birebileyemeysin.

Parti disipliniyle bağdaşmak da bir insan seviye sorunudur. İnsanın bir yessi gelmesidir. Bir çalısanlık işidir.

Bir sosyalist örgüt kurulmuşken, şe yada bu bahaneyle örgütte katılmayanları dünyada kimse sosyalist saymıyor. Bir insanın ben sosyalistim diyebilmesi için bir sosyalist örgüt içinde bulunması gerektir. Sempatisen olmanın bile bir sorumluluğu var. Onun bile bir disiplin var. Gerekğinde örgüt için hayatım koyması var.

Bizdeki başbozukların, hele bir kismının hiç bir sorumluluğu yok, örgütte çelme de ebatı..

Sosyalistlik bir disiplin, bir fedakârlık işidir. Bir parti örgütüne insanna bag koyması işidir. Parti örgütüne layık olma ga çalışmak işidir.

Kissadan hisse, başbozuk kolay, bir parti örgütünde disiplin içinde çalışmak zordur. Sosyalistlik, her seyin yüzde yüz partinin emrine, girmen demektir. Evlad-ı ayağına alegi korkusu yok. En küçük bir kişisel çıkar yok. İşte bu bir olgunluğu, bir kültür seviyesine varma işidir.

Türkiyedeki tek örgüt, emekçilerle eyle vermiş, halka varmış örgüt Türkiye İşçi Partisidir. Onun bayrağı altında, ona lâyık olmağa çalışmak her gerçek sosyalistin ödevidir. Bir emekçi örgütünde, varsa yegunu koymak, canla başla çalışana na ması.

büse geçmiştir. Bilindiği gibi, geçen yıl Çetin Altan'ın dokunulmazlığının kaldırılması yoluyla verilen karar, ilgili komisyonların usulsüz teşkil edildiği gerekçesiyle Anayasa Mahkemesi tarafından bozulmuş bulunuyordu.

Millet Meclisi Anayasa ve Adalet Komisyonlarından kurulu ortak komisyon geçen hafta dokunulmazlık dosyasını yeniden ele almıştır. Karma komisyon, dosyalarını incelemek üzere beş kişilik bir İhzar komisyon seçmiştir. İhzar komisyon, geçen yıl Çetin Altan'ın dokunulmazlığının kaldırılmasında en büyük rolü oynayan AP Milletvekili Kemal Bağcıoğlu yeniden dahil edilmiştir. Bağcıoğlu'ndan başka Mazhar Arıkan (AP), Osman Haçbaloglu (AP), Emin Paksoy (GP) ve Nermi Neftçi (CHP)'den kurulan İhzar komisyon dosyalarını inceleyerek hazırlayacağı raporları Ortak Komisyon'a verecektir.

AP iktidarı, 1960'dan önce DP

iktidarının sürüklendiği çatıza çok kısa bir zamanda rükenlenmiştir. Basının tenkitine tahammülsüzlük hadasına ulaşmış, mücadeleci liderlerin hepsini susturmaya teminatsız savcılar sefer edilmiş, gazetecilerin başları üzerine «hapishane tehdidi» Demoklesin kılıcı gibi düşmüştür. Ama iktidar hangi reye başvurursa vurusu, insanları uğrunda mücadele eden gazetecileri susturmağa nıvafak olamayacaktır.

Bakanlık emrine alınan Baykurt'un suçu nedir?

- TÖS Genel Başkanı'nı suçlarken Milli Eğitim Bakanının kendisi suç işlemek durumuna düşmüştür.

Süleyman İktidarı'nın öğretmenlere karşı sürdürdüğü sindirim ve baskı tampanyasının son örneği TÖS Genel Başkanı Fakir Baykurt'ın bakanlık emrine alınmasıydı.

Milli Eğitim Bakanlığı bir dildiri yayınılayarak Baykurt'ın «anarşî târikhîliği», başta şimdilik üzerine kanun ve nizamla karşı gelmeye kadar uzanan zırımlı kaleme topianmış suçlara dayanarak bakanlık emrine alındığını öne sürdü. Bakanlık bildirisî devletî resmi haber ajansı «A.A.» yolu ile kamuoyuna duyuruldu. Türk eğitim tarihine geçecek bir belge niteliğindeki bildiri gözye-

«Fakir Baykurt'ın gerek sendika faaliyetlerinden ve gereksiz bir öğretmen - memur olarak vaki hareket, tutum, yaşı ve beyanlarında politik davranış, tarafsızlıktan ayrılmış, mesleki tesanüdü ihlal, kanun ve nizamlara karşı direniş, öğretmen ve öğrencileri kanun işi hareketlere teşvik, düzenizlik ve anarşî târikhîliği, mesleki hiyerarşi ve disipline saygısızlık gibi adlı, idari, ve inzibati suçluunk unsurları tesbit edilmiş olduğundan bu yolda açılmış ve açılmakta olan soruşturmalardan selâmetle ceyreni ve işlenmiş olan suçların mahiyet ve önemleri na-za'a alınamak kamu hizmetinden uzaklaştırılmış (Bakanlık emrine alınması) uygun görülmüştür.»

Göründüğü gibi Süleyman İktidarı'nın Eğitim Bakanı Ertem, her biri suçlanan kimse'nin en ağır şekilde cezalandırılması gerektiğini gerektirecek bir sürü suçlamayı, sorumsuzca sıralamakta bir sakıncaya görmemiştir.

Milli Eğitim Bakanı bir dizi isnattı bulunarak Baykurt hakkında adlı, idari ve inzibati suçluunk unsuru tesbit ettiğini öne sürmektedir. Oysa bu suçluunk unsurlarını tesbit edecek makamları kanunlar açık açık belirtmiştir. Türkiye Cumhuriyeti kanunlarında bir bakan böyle bir makam olma nitelik ve yeteneği verileceğine dair hükmü yoktur. Bu dilden Anayasayı ihlal ve yetki sınırlarını zorlamadı. Eğer Baykurt hakkında yapılan koğuşturma kapalı kapılar ardında yürütülmüş olsa da tek kelimde ile kanunsuzdur. Bakan suçluunk unsuru tesbiti iddiası ile ağızda suç işlemiştir. Ve bu suçu işlemek de Ertem'e kismet olmuştur.

Baştan sona gelişmeler, yanlışlıklar, hatalar ve suçlar ile dolu Milli Eğitim Bakanlığı bildirisinde açılmış ve açılacak bazı soruşturmalardan «selâmetle ceyreni» için Baykurt'ın bakanlık emrine alındığı belirttir. «Suçluunk unsuru sabittir» denilmektedir. Bu, hukuk dilinde «Suç sabittir» anlamına gelmektedir. Bakan hemen ardından bir çalışmaya düşerek tesbit ettiğini öne sürdügü bir suç hakkında soruşturma-

lar açılmasından söz etmektedir. Bu dilden haksızlık, saygısızlık, insafsızlıktır.

Baykurt, Milli Folklor Enstitüsü'nde görevlidir. Folklor Enstitüsü'nde bugüne dek Baykurt'un folklor hizmetlerini aksatlığı yolunda bir suçlama yoktur. Ve hizmeti koruma tedbirî olarak «Bakanlık emrine alınma» diye bir sey de yoktur. Hizmet dışındaki çalışmalar dolayısıyla cezalandırma ise, Inzibati olayları düzenleyen hükümler arasında gösterildiği üzere, inzibati kovuşturmalar tamamlandıktan sonra mümkün olabilir. Bakan tamamlanmış kovuşturma dayanarak sindiden ceza vermekte bir hukuk kuralını ihlal etmiştir. Bu bakanın verdiği ceza yerine oturmamış bakanın öğretmen direnmesini yıkma amacı bütün çiplaklığını ortaya çıkmıştır.

Elbette Baykurt haysiyetini, öğretmen dokunulmazlığını, sendikacılık şerefini koruyacaktır. Ve kendisini Türk öğretmen ordusu da sonuna kadar savunacaktır.

Nitekim, Baykurt'un, bakanlık emrine alınması, öğretmen topluluğu içinde büyük tepki yaratmış ve Türkiye Öğretmen Derneği Federasyonu Başkan Prof. Bahri Savci, Cumhurbaşkanı'na şu telgraftı çekmiştir:

«TÖS Genel Başkanı Sayın Fakir Baykurt, görevini yap-

FAKIR BAYKURT
— Yılanların Öci! —

mama ve sulistimal etmekle ilgili olmayan nedenlerle bakanlık emrine alınmıştır. Bu, anayasa ile Milli Eğitim Esasları adlı vesikalardan söz konusu müfredat programlarını uygulayan öğretmenleri hizmet etmemeyen bir geri eğitimcilik ve idarecilik zihniyetiyle öğretmenleri, partizan eğitimin aleti haline getirmek isteyen bir görüşün eseridir.

Öğretmen yetkilerini ve kişisel haklarını, Anayasasının himayesi altında kullanmak isteyenleri ve bunda direnenleri sindirme maksadıyla yapmıştır.

Gittikçe canlanan sendikal faaliyetleri, böyle bir sindirim altında akamete uğratma amacıyla uygulanmıştır.

Anayasadaki «yürütmeye görevin» baş moral sorumlulu-

su sıfatının ince dikkatini ze sunar ve hukuken yetkili organların tesbitiyle tahakkuk etmemiş nedenlere dayatılan bu tasarrufun çürüklüğü ve muhtevasındaki çırkin isnatlar üzerine eğilimizi rica ederim.»

Savci, Başbakan'a gönderdiği telgrafta da «Bu tasarruf, kendi takdirlerini en büyük gerçek ve hikmet-i hükmüet sayan bir eski idarecilik zihniyeti eseridir» demekte ve bu eski uslûp idareciliğin eğitim ailesine konu değil, huzursuzluktan başka bir şey getirmedigini ifade etmektedir.

Türkiye Teknik Öğretmenler Sendikası da yayımladığı bir bildiride Baykurt'ın bakanlık emrine alınmasının «stutarsız ve hukusâl» dayanıklardan yoksun olduğunu gördüm, sendikalar yaratmak ve bütün devrimci sendika yöneticilerine gözdağı vermek amacıyla güttügünü» bildirmiştir.

TÖS İstanbul Şubesi Başkanı Mehmet Soydaş da yayımladığı bildiride Baykurt'u bakanlık emrine alan bütün millî eğitim bakanlarının sonradan mahcup oldukları, İlhamî Ertem'in de ergeç utanacağım açıklamıştır.

Suçlamalara dayanan her tasarruf gibi Ertem'in bu tasarrufu da boşuna gayrettir. Üstelik, Türk öğretmeninin direnme gücünü artırmakla da, Ertem'in elde etmeye çalıştığı sonuçları tam tersini verecektir.

Sanat ve düşün alanındı,

Yeni gerçek

Devrimciliği ayakları üzerine oturtma kavgasında
Dördüncü sayı çıktı
P.K. 938 İstanbul
Sayısı 1 lira,
Yılı: 10 bra
(Ant Der: 377)

Horoz öttü, dâva bitmedi

İçisleri Bakanlığının gizli emri gereğince, son Kıbrıs olaylarının kamu oyu üzerindeki etkisini öğrenmek üzere, Türkiye Polis Teşkilatının giriştiği büyük soruşturma sırasında alınan ifadelerden biri tesadüfen elimize geldi. Okuyucularımızın dikkatine sunuyoruz:

O hööhöhö... Son Kıbrıs olayları üzerinde ne mi düşünüyorum? Biz horozlar düşünmeyez aslnda, öteriz ama... Hööhöhöhö... Ötecek ses de kalmadı ya... Sorunuza ne diyemem bilmem ki... Büyüklərimizi de gücenirmek istemem tabii... Gelgelelim, orada derme-çatma bir küməs değil, Yavru-vatan meselesi var! Onun için harbi görüşeceğim, kusuruma bakmasınlar!... Onlar kendi radyolarında tırtılayırlar vire, burası da benim çöplüğüm, değilimi ama!... Aşık söyleyorum, bakın, çok şey ettiler bu meselede... Ben ki, subaç beygirlerine iltimas etmiş olmalarına rağmen, hep Adalet Partisinin oy pusulalarını gagalamışdım, ben bile bu sefer iblik-karılığuna uğradım doğrusu... Şaka maza değil bu, siz de billyorsunuz ne olduğunu... Ben bu halimle, şu Marmaris gibi yerde iğdiş olmuşa döndüm. Komşu tavuklarım orasına, burasına bakamasz oldum. Benim tövbesizler bile ağrından alıyorlar, köşelere çekiliş benimle kış-kış dalga geçiyorlar galiba. Hele kazayaklar Tis-tus-kibrıs diley bağırsızları aradıdan... Oysa bütün Akdeniz kıyılarını fırıldıştı birim soyun söhrett. Taş Kanuni devrine dayanır seceremiz. Zaten bize de Kanuni Süleyman Horozları derler. Günevvellî öteriz biz... Anlatıklarına göre, Rodos seferi hazırlıkları tamamlanmış, donanma denize açılacak Marmaris'ten, Kanuni de Yeşil Melek adlı kalyonuna binmiş, sabah bekliyorlar. Kanuni sabırzsalar, sabah olmuyor bir türlü. Haydi, kalkalım diye sıkıldıka malyeli, Tan yerh ağarmadan sefere gitmek kademsizlik getirir, sultanum, deyip önlüyorlar. Daha ortalık zifri karanlık. Tam o sırada, benim atam, ÖÖÖRÜÖYÜ çekiyor. Onun üzerine, Sultan, Bakındı, horoz öttü, sabah oldu, vakıt fırıldırı,

azmet edelim gäyri! deyip yelken açılıyorken donanmaya... On dan iste blizere Kanuni Süleyman Horozları derler... Bu sefer bu İğâp yüzünden başın belâye girdi ya zaten... Duyduk ki, Serdarımız, Rum keferesine haddini bildirmek için sefer eyleyeceknâz Kıbrıs'a. Kanuni olmasa bile, adı Süleyman onun da... Gine duyduk ki, bazı melunlar seferden caydırma ga çalışırlarım Serdarımı... Ulan, dedim kendi kendime, tanı-sırası, göstere atalarının yumurtasından çıktıgını! Öyle bir ötürme başı ki, duysunlar ta Ankara'dan sabahın olduğuunu; çullanızım üstünde de, şafak atsun gäyurda!... Olur mu, olur!... Hemen ektüm Marmaris Kalesinin üstünde, bağdadı oturmuş, ama avazım yettiği kadar. Beni duyan öbür horozlar da başladı. Perde perde gidiyor bu böyle, ta Mersin'e kadar ne kadar Türk horozu varsa enlatıyor ortağlığı hepsi... Bir yan dan da bekliyoruz donanma denizde ha açıldı, ha açılaçak diye... Öt babam öt! Bir gün oldu, İki gün oldu, donanma Demirellemi hâlâ, durur durduğu yerde... Ver yansın ediyorum biz... Bu böyle bir on gün sürdürü, sürdü ama, biz de hâlik... Görüyorsunuz halimiz!... Hööhöhöhö... Sonradan ögrenmek ki, Süleyman Bey dayanamamış Conilerin sıkışmasına, yüzgeri etmiş seferden... Bizi piş gibi ortada bıraktı hazret... Sesimi yitirdiğime yanımıyorum asıl; öteden beri bizim horoz milleti için Horoz öttü, dava bitti, denirdi, bu arada o ata sözde kaynadı gitti... Velhası Süleyman Bey rezilimizi çıkardı bizim... Baksana halime... Hööhöhöhö...

Can YÜCEL

NATO kovulmalıdır!

Hüseyin BAS

Kıbrıs hezimetinin allanıp pulanıp barış yönünde kazanmış bir zafer olduğu. Türk halkın ve Kıbrıslı soydaşlarımıza yutturulması çabaları alabilde gine sürüp gitmektedir. Böylece bir taşla birkaç kusurulacak; hezimet, AP'di politikasının aktifne zafer olarak geçecek; en hayatı dâvâmede bizi çıkarlarına bilmem kaçınıc kezdir büyük bir fütûrulukla âlet elmekte hiçbir sakınca görmeyen büyük mittefikimiz «Barış Havarisi» olarck yine bilmem kaçınıc kezdir Türk halkına, akl almaz bir yüzüslükle sunulacaktır.

Yüz kızartıcı taktik, somut betirtilebilekler bakılursa, uygulama aiaması çoktan aktarılmıştır. AP'nin iiderine kuşak veriniz: «Türkiye blof yapmamıştır. Yumrukunu sıkılmış ortaya koymuştur. Kıbrıslı soydaşlarımıza haklarından vazgeçmeyeceğiz» diyor. Blof, gücsüz bir durumda gücsüzlüğünü kamufla edip karşısındakine kendini güç göstermeyi başararak partiyi kazanma sanatının addıdır. Politika pokerinde Astan Fılo Rüyalı ile partiyi kaybetmenin blofle uzaktar yakından ilgisi yoktur. Onun adı basiretsizlik, dana da açıkçası «bağımlılık»dır. Pokerde Fılo rüyadı periyi kaybetmek olsam. Ama politikada eğer oyunu başkasının hesabına oynuyorsanız, olur. Yumruk sıkırmaya gelince... Elah doğrudur; hem de yurt çapında sıkılmışdır yumrağumuzu... Ayrıca, dost da, düşman da bilir yumrağumuzun, hele halk ölçüsünde olunca, gücünü... Dava hakkı, hukuk bizden yana, fırsat bizden yana, yumruk da sıkılı: Vuramamak niye? Şimdi olayları gerçek kaynağından saptırarak, hezimetin, örtbas etmek, ulusal çıkarlarımızı, soydaşlarımızın hayatını sefil sümörülüklerle aler ederken bir kez daha «suçüstü» yakalanan Anglo-Amerikan Emperyalizmini temize çıkarmaya yeltepmek beyhude dir. Suçun tümünü Atina'nın, Yunan Cuntasının sırtına yükleyip onun ardındaki ası, gerçek ve tek müsebbibi gözlerden irak tutmaya gayret etmek, moda geçmiş, ipliği çoktan pazara çıkmış bir uyuma, gerçekleri halk yiğinlarından gizlemek taktidir.

Kıbrıs gibi, hezimetin, apaçık, en kalm kafalı politika erbabının bile kafasına dank ettiği hayatı meselelerde, uyutma politikası, hezimetin allayıp pullayıp zafer diye halka yutturma çabaları boyunadır. Türk halkı uyduluğun, bağımlı, kişilikten yoksun dümensuyu politikalarının ulustası en güçlü ve haklı oldukları hayatı dâvâlarda bile nasıl çaresiz, nasi zolu kanadı kırık buraktığı horlanan onurunda yüreğinin bütün ezikliği ile arak unutulamamasına duymuştur.

Johnson ve masaları barışa kına yaksınlardı dile-

dikleri gibi. Dümensuyu politikası hizmetlileri Kıbrıs meselesini kaynağından saptırıp, halkın ilgisini başka yönlere çekmek için dilediklerince mesele nin serüven yanını, diplomatik gelişmeleri, pazarlıklar bitip tükenmeyen yâveler dizisi halinde gevşetip dursunlar. Türkiye'nin toplumu, bütünüyle halktan yana olan zinde güçleri, ilerici gençliği, meselein temelini bu kez elinden kaçırımayacak; elimizi kolumuzu sağlayan görünmez iperi izleyerek, ucundaki yedi başlı canavarı, Anglo-Amerikan Emperyalizmini, Kurtuluş Savaşı'nda bu yana ikinci kez sefil çıkarlar uğruna sümürülüğü yetmiyormuş gibi, onuru da beş paralık edilmek istenen Türk halkının yokedici gücün teslim edecekler.

Kıbrıs meselesinin Türk halkının bağımlılığının bilincine varmasında birinci dercede rol oynadı, yadsınmaz bir gerçektir. Mustafa Kemal'in bağımsızlık özlemi duyan bütün uluslara bitip tükenmeyen ilham kaynağı olan barışçı ve kişilik sahibi politikasından saptırıp, Anglo-Amerikan Emperyalizminin çıkar bekçiliği politikasına yamanarak, bağımsızlık savası veren uluslara karşı çıkarların safına yerleşmiş olduğumuzu ilk kez Kıbrıs meselesi Birleşmiş Milletler öncüne geldiğinde Üçüncü Dünya'dan yediğimiz hattı sayılar şamarla anlayızdır. İktidarlar bu yüzden ister istemez, ikinci Dünya'ya karşı yıllar yılı küstahça sürdürülerek köpekliği politikasından geri dönmek zorundakalmışlardır. Bugün Amerika canı gönüller bağı AP İktidarının bite örnegiñ Arap-İsrail çatışmasında eskisine kıyasla daha gerçekçi bir politika izlemek zorunluluğunu duymasının en önde gelen nedenleri arasında, Üçüncü Dünya'dan yediğimiz darbenin halkoyunda yarattığı derin şokun etkisini de saymak lazımdır. Soydaşlarımızın hayatını korumak amacıyla adaya ilk müdahale teşebbüsümüzün engellenmesi, Johnson'un devrin başbakanının en sayısız ve yüz kişiliği birlikte «bağımlılığını» hatırlatan ünlu mektubunun halkoyunda yarattığı şokun, İktidarları şüphesiz belirli ölçülerde, dış politikada daha bağımsız çıkışlara ittiği de yine bir gerçektir. Kısaca, Kıbrıs meselesinden patlak veren şoklar, halkoyunda, bağımlılıkta tâvizler verilmek suretiyle hafifletilmiş, giderek, etkisi sıfır münser edilmek istenmiştir. Şimdi İktidarın, Akdeniz'deki muazzam çıkarları uğruna Türkiye ile çatışmak gibi talihiz ve güç bir durumda kalan Anglo-Amerikan Emperyalizminin bütün şabası yine, bir takım tâvizlerle Türk halkının bağımlılığını artık kör parmağım gözüne derecesine ortaya koyan son kepazeligi, geçistirmek, örtbas etmek yönündedir.

Türk sosyalistleri, halk yiğinlarını zindanlara, gençleri, genclik, iktidarın bağımlılığını esucciști yakalandığını bu fırsatın, öbürleri gibi ufak tefek, göstermelik tâvizler, söyle bağımsız çalışmalarla geçirilmesine izin vermeli, bütün güveni ile bu son fırsatı sahip çıkmalıdır. Kıbrıs hezimetinin perde arkasında Anglo-Amerikan emperyalizmi vardır; NATO vardır. Nüfusu dünya nüfusunun % 6'sını teşkil eden Birleşik Amerika, dünya kaynaklarının % 60'ını elinde tutmaktadır. NATO tipki öbü, çıkar bölgeleri askeri paktları gibi, bu muazzam çıkarların elde tutulmasının devamlılığı için kotarılmıştır. Birleşik Amerika Emperyalizmi bögesel çıkarlarını bağımsızlık hareketlerine karşı korumak için, askeri paktları yanısıra ikili anıtlar yoluyla, çok sayıda ülkede sayısız askeri üslere de sahiptir. Birleşik Amerika ekonomik yardım kisvesi altında ilk kez uluslararası ekonomilere dâha sonra askeri yardım, paktlar ve üslüler yoluyla da ülkelerin bütün varlığını el atmaktadır. Böylece, kiskırak yakalanan ülkelerin artık bütün politikalari Amerika'nın vesayet altındadır. Bu ülkeler ulusal politika güdemezler. Havalalarına, sularına, ordularına, en hayatı çıkarları söz konusu olduğu zamanlar dahil, sahip çalışmazlar.

Atlantik anıtlaması 1969'dan sonra dışbühesiz devam edecektir. Ama NATO bugünkü NATO olayı olmayacaktır. Anglo-Amerikan emperyalizmi uluslararası NATO paravanasyıyla eskisini gibi çıkarlarını álet edemeyecektir. Bunun ilk ve güçlü ürüne General De Gaulle Fransa'yı daha süre dolmadan NATO'dan çekmekle vermiştir. Ortak Pazar'ın Avrupa ekonomik birliğinin kurulmasında hergün biraz daha güç kazanması, Avrupa'nın Anglo-Amerikan ticari ve ekonomik çıkarlarına karşı rekabetinin her geçen gün biraz daha azlığıını duyurması, ekonomik birliğin yanı sıra Avrupa'da politik birliğin de başarıya ulaşacağı şimdiden haber vermektedir. Avrupa uluslararası bir gelecekte Amerikan uyduluğundan koparak bağımsız ve ulusal bir politika seçeneği De Gaulle'yi izleyeceklerinden şüphe edilmelidir. Güvenlik meselemizde dünün değil, bugünün koşulları yeniden bakmak, NATO'yu, ikili anlaşmaları yeniden gözden geçirmek. General De Gaulle'ün dış politikasına ciddi olarak eğilmek. Avrupa'daki gelişmeleri daha yakından izlemek, bağımsız Türkiye'nin politikasının tesbitindeki nirengi noktalara olacaktır. Türkiye, kendisini her bakımından emperyalistlere bağlı kılan bütün anıtlarlardan paktlardan, üslulerden arınmalıdır. Bütün şabasını bu yola...

BİR İŞÇİ BİR MİLLETVEKİLİ

Macaristandan
Insan
Manzaraları

V

Bir işçi

unauyvaroş'un, bu 17 yaşındaki sosyalist şehrini, ünlü Vasmi (Tuna Demirçelik Fabri) tesislerini geziyoruz. Fabri kapladığı saha 300 hektar. İşçi çalışıyor.

İşçiyle konuşmak istedim. «Fabrikayı gezerken sizin işçiyi kendiniz seçersiniz.» Sıcak çekme bölümünde erin üzerinde gelen saçları dikişsiz bir işçi seçtim. Yerine arkadaşım buraktı. O bölümün hesaplarını tutan kâtipenin cuk bürosuna girdik.

Kesztüüs Jozsef. Adresi: Duvaros, Radar 1 — 118. 22 yaşın Balaton civarında bir köye doğ. Babası demiryollarında işçi. Sa-Enstitüsü Demirçelik Bölümü- nu. Sıcak çekme bölümünde teknolojik çalışıyor. Görevi, saçla-oyutlarını (Enini, boyunu, kalını- kontrol etmek.

Herisi için ne düşünüyorsun- diyorum. Öğrenime devam ede- misiniz?

Askerliğimi bu yıl bitirdim. Bir yüksek okula devam et- düşünüyorum. Şimdilik küm- kunde teknik kitaplar okuya- kendimi geliştirmeye çalışıyo- Gelecek yıl Yüksek Teknik O- gırme hazırlıyorum. Ya- n derslerine devam edeceğim, a muhabere yoluyla okuyaca-

Ayda ne geçiyor elinize?

2.500 forint. (Fabrikada asgari çıraklıların alındıkları ücret 1.400 t; işçiler için azami ücret 3.300 - forint; ortalama işçi ücreti ay- 700 forint. — F. N.)

Ne kadar kira ödülyorsunuz?

Bekar olduğum için işçiler yapmış pansionlarda kalyo- su, elektrik, banyo, çamasır, dahil, ayda, 140 forint ödüyo-

Ucret dışında ne gibi sosyal malar var?

İş elbisesi veriyorlar, eldiven ile ilgili koruyucu malzeme ve- lar, öğle yemeklerini yemek pa- m u sadece yüzde 30 - 40'ını öde- yiyoruz.

Haftalık çalışma saat?

48. Ücretlerinize nasıl zam yapı- Zam yapılrken göz önünde tu- hususlar neler?

İse yeni başlayan bir işin ik- y çıraklık dönemidir. Bütün

sonra, eski den, saat ücreti üzerinden ödeme yapıldı; şimdi tiretime göre ücret ödeniyor. Ücret zammı için işi hususa bakıyor: Bir iş- hâma süresi, yanı ki dem, öteki bir kisimda ekibin üretimindeki top- lama artış. Ayrıca bir prim sistemi yok. Fakat yıl sonunda ikramiye var. Yıl sonunda Komünist Gençler Birliği temsilcisi, sendika temsilcisi ve ustabaşı işçilere ödenecek ik- ramiye için karar veriyorlar. En iyiler için ayrıca bir ek ikramiye veriyorlar.

— Siz ne kadar almışınız?
— Ben daha bir yıl doldurmadım. Fakat geçen yıl, benim çalıştığım işte çalışan arkadaş 16 gündelli tutarında ikramiye almış.

— Aylığınızın artması için bek- lemeniz gereken süre ne kadar?
— İşinde başarı gösterenler da- ha yukarı derecede bir işe terfi ettiriliyor; daha yukarı derecedeği işin ücreti de daha yüksek olduğundan ücret artmış olur.

Süre için pek bir şey söyleyemedi. Odanın içi epey sıcaktı. Kâtibe, eliyle işaret ederek, pardesümü çıkar- mamı isted. Çıkardım. Aldı, içerde bir yere astı. Sonra bize ay çiçeği tohumu ikram etti. Dışardan devamlı bir ulla geliyordu. Yukarda, hep hare- ket halinde bir vinç ve karanlıkta muntazam aralıklarla parlayan am- puller.

— Boş zamanlarınızı nasıl de- gerlendiriyorsunuz?

— Haftada bir iki defa sinemaya gidiyorum. Daha çok okumayı sevi- yorum. Ayda bir iki defa Komünist Gençler Birliği'nin düzenlediği gece- lere gidiyorum. Futbol maçlarını sey- retmeyi seviyorum. Fabrikamın futbol takımımda oynuyorum.

— Sevginizin romançular, şairler?
— Yabancı romançılardan Stein- beck, Jack London. Bizim şairlerden Ady, Jozsef Attila.
— Gazetelerde en çok hangi ha- berler ilgilendiriyor siz?
— İç politika, dış politika ve spor haberleri.

— Vietnam savaşı hakkında ne düşünüyorsunuz?

— Amerikalılar Kuzey Vietnam'a karşı haksız bir savaş yürüttür. Dünya barışı için Amerikalıların bom- bardımanları durdurması ve Vietnam- dan çekilmesi zorunludur. Hâl- bi- şartları sürmeden savaşı bitirme- ri gerektir.

— Bir örgütte üye misiniz?
— Komünist Gençler Birliği'nde 1959'dan beri.
— Parti'ye girecek misiniz?
— Grecem
— Ne zaman?

— Partili olabileceğini hissetti- güm zaman.

— Sendikada aktif olarak çalış- yor musunuz?

— Hayır.

— Sendika yöneticilerinin çalış- malarından memnun musunuz?

— Genellikle evet. Fakat İslah e- dilmesi gereken bazı hususlar da ve Meselâ propaganda faaliyeti gereken ölçüde geniş değil.

— Hangi konularda propaganda

— Sendikalıların birtakım avan- taşları var ki farkında olmadıkları için bunlardan yararlanamıyorlar.

— Yıl başında uygulanmaya baş- layacak olan yeni ekonomik yönetim hakkında ne düşünüyorsunuz?

— Hâlen tam kullanılmayan bü- tün imkânlar en iyi şekilde artacak, böylece üretim ve dolayısıyla ücretler artacak.

— 1956 olayları hakkında ne dü- şünüyorsunuz?

— O zamanlar 11 yaşındaydım. Pek bir şey hatırlamıyorum.

— Şimdi ne düşünüyorsunuz?

— Karşı devrime katılan halk kitlesi reaksiyonerlerin propagandasının etkisindeydi. Ekonomide ve poli- tika yapılmazı gereken çok şey vardı; ve bu alanlarda işler yolunda değildi. Umutsuz halk kazanmak için reaksiyonerlerin fazla propaganda yapmalarına izin yoktu. Batıya ilişkili olan adamlar kitleyi etkile- diler.

— Tahsilinizi nasıl yaptınız?

— Dunauyvaroş'ta yatılı okudum. Sadece elbiseyi babam yaptırıyordu; bümüm dışında her şeyi devlet sağlıyordu, parazit, (Sonra gururla ekledi) Bizim okullarda öğretmenler son derece kaliteliydi. Öteki orta dereceli okulların en zoru bizim okuldurdı.

Fabrikamın öteki bölgelerini de gezmek gerekiyordu. Dışarda, raylarda, kızıl çelikler gidip geliyordu. İnsanı yoran sürekli bir ulla. Çiftlik. Laslo, birden, «Bakin» dedi, yukarıda bir vinç göstererek, «vinçte çalışan bir kadın.»

Bir milletvekili

Macar parlamentosu 17. yüzyılda yapılmış, muazzam bir ya- pi. Tuna'nın hemen kıyısında. Giriş kapısında iki polis vardı. Kapıya yaklaşıırken, elleriyle biraz uzakta durmamız işaret ettiler. Fazla ciddi bir halleri vardı. Polis, her yerde polis. Mongol tipli biri çıktı. Sonra polis, Laslo'ya, aksi bir yüzle, ne istedigimizi sordu. Bu sırada kapıda bir ka-

din belirdi; bizi bekliyormuş. Bir asansöre bindik. Sonra uzun bir koridor. Bordo halılar. Tavanlar yüksek mi yüksek. Bir odaya aldilar bizi. Sonra o odadan geçilen bir başka odaya. Bir masada meyva suları hazırlanmıştı. Artık alışığım için o masanın kenarındaki bir koltuğa oturdum.

Biraz sonra Dr. Laszlo Pesta içeri girdi. 60 yaşında gösteriyor. Saçları ağarmış. Ağır başlı, sakin, vakur bir hali var. Konuşma ilerledikçe ve özellikle Buda'nın tepesindeki ünlü Kızıl Yıldız lokantasında yemek yeren, şakacı, espriden hoşlanan bir insan olduğunu anladım. Dr. Pesta, 23 yıldır milletvekili. Onceleri Küçük Toprak Sahipleri Partisinin üyesiydi; şimdi partili değil, bağımsız bir milletvekili. (Parlamentodaki 349 milletvekilinin aşağı yukarı yarısı bağımsız! Yurtsever Halk Cephesi Başkan Vekili Dr. Szatmari'den bunu öğrenince epey şaşırılmıştım.) Dr. Pesta'nın işi çok. Kültür Münasebetleri Enstitüsü'nün başkan vekili. Fransız - Macar Dostluk Cemiyetinin başkanı. Parlamentoda başkanlık divanı üyesi. Sosyal ve Sağlık işleri komitesinin üyesi.

— Parlamentonun işleyişini hakkın- da kısa bilgi verir misiniz?
— Birtakım komisyonlar var, ko- miteler var. Meselâ hukuk komisyonu, sınıf komite, ticaret komitesi, milli savunma komitesi, planlama ve bili- ce komitesi, kültür komitesi gibi. Bu komiteler bağımsızdır, bakanlıklar kontrol ederler. Çalışma konularının yüzde 60 kadarkı bu komiteler kendileri tayin ederler; bakanlıklar tek- lîfîyle de çalışma yaparlar. Meselâ sağlık komitesi, işe bakanlığı karıştır- madan, bir alt komisyon kurarak genç- ligin sağlık meselelerini inceletti.

Bakanlık Konseyi Başkanı Istvan Dobi Macar Parlamentosunda konuşuyor.

Arkadaşımız Fethi Naci, «Petöfi'nin Halkı» Gazetesinde

tirmesi diye bir şey düşünülemez. Bugün artık bir sosyalist gelenek var. Bir proje mi hazırlanacak? Önce bu proje geniş çevrelerde tartışılmış. Hep kafa sallayan tipler sevilmeyecektir. Tartışma sonunda bir karara varılmış, azınlıkta kalanlar ya karşı oldularını samimi olarak bildirirler, ya da bu karara uyarırlar. Ama karşı odukları bildirirler bile artık bu karara karşı çıkmazlar, bu kararın gerçekleştemesine yardımcı olurlar.

Dr. Pesta 15 yıl Budapeşte belediye başkanlığı yapmış. Anlatıyor:

— Şehrin merkezi İkinci Dünya Savaşında tamamıyla tahrif edilmiştir. Meskenlerin yüzde 30'u yerle bir edilmiştir; yüzde 50'si öylesine hasara uğramıştı ki yenilini yapmak eskisini tamir etmekten daha ucuza mal olacaktı. Bütün bu meskenler, eski şekilleryle yeniden ortaya çıkarıldılar. Ama ilk bakişa fark edilmez. (Gerçektan söyle!) Tuna üzerindeki 11 köprü Almanlar tarafından atıldı. Bütün otobüsler, bütün arabalar, vagonların yüzünde 80'li Almanlar tarafından götürüldü. Gaz, elektrik yoktu. Böylesine giz şartları içinden geliyoruz. Nereden nereye? Şimdi de yıl başında «yeni ekonomik yönetim» başlıyor.

Dr. Pesta'ya son olarak, «Türk - Macar münasebetleri» hakkında ne düşündüğünü sordum:

— 1956'da bir futbol takımının kafile başkanı olarak Türkiye'ye gitmiştim. Bir ay kaldıktı: 3 hafta İstanbul'da, 1 hafta Ankara'da. Kıştı. Gazetede paltolu bir fotoğrafım çıkmıştı. Herkes beni paltomdan tanıyor, yolda Türkçe bir şeyler söylüyorlardı. İki hafta içinde biraz Türkçe öğrendim. (Burada altyazı kadar Türkçe söyle, bir de «Deniz çok güzel, dedi!») Türkiye'yi dilişindiliğüm zaman içten dostluk gösteren o küçük insanları hatırlıyorum. Buda'dan son Türk aşası ayrıldı ayrılah Türklerle bir meseleniz kalmadı. Türk halkı için barış içinde bir gelişme dillerim, bütün kalbimle. Türkiye'de namuslu birçok insan var. Zaten eedadımız da bir!

Gildi. «Otokritik'ten bahsediyordunuz, işte size bir otokritik!» dedi.

Kalktı, Yürüyerek indik. Hep bordo hâlbârlar. Bu defa, kapıdan çıkarırken, iki polis birden selâm dardular. Ben de kemali ciddiyetle bir sağa, bir sola selâm verip yürüdüm. Polis her yerde polis.

S O N

Bir Tarım Bölgesinde

Iki yanı ağaçlı asfalt yollardan, bir metre karesi bile işlenmeden bırakılmış toprakları, üngen damla nefis köy evlerini seyrederek Bacs - Kisunk - megye'e vardık. Şehir'de kendimi birden İstanbul'da hissettim: Bütün yollar kazılmış, her taraf altüst edilmişti. Sonradan öğrendim: Hayagazı geleceğe için yollar kazılmış.

Bizi, Yurisever Halk Cephesi'nin son derece konuksever başkanı Bay Farkas József karşıladı. Bay Farkas eski bir işsizlik işçisi. Odasında, Lenin portresinin altında, o anlatı ben not aldım: Bacs'ın nüfusu 507.000. Başka çalışma alanı tarım; nüfusun yüzde 45'i tarımla uğraşıyor. Sanayileşme 1945'ten sonra başlamış; gıda ve bir takım hafif sanayi dalları kurulmuş. Halen sanayi işçisi sayısı 40.000 kadar. Macaristan bilirinin yüzde 45'i burada yetiştiler. şarabın yüzde 44'ü burada üretiliyor. Eyaletin ortası kumlu arazi; bütün hedelleri bu kumlu araziyi yararlı hale getirmek. Bu kumlu arazinin 70 bin hektarlık bölümünde meyva yetişirme başlamıştır; 50 bin hektar arazi hâlâ kumlu.

Toprakların yüzde 6'sı köylülerin özel mülkiyetinde; yüzde 16'sı devlet şirketi, yüzde 18'i kooperatif. Kooperatörlerde 130 bin köylü çalışıyor.

Halk Cephesi, gayretini köylüler üzerinde toplamış, onların yetişirilmesi için çalışıyor. İşçilerle daha çok sendikalar meşgut.

Bay Farkas, Halk Cephesi'nin faaliyetleri hakkında ayrıntılı bilgi verdi. Bir takım ünli kişilerin berâlarda doğduklarını övürerek anlatıyor. Saïr Petöfi, safr Arany János, dramaturg Károly József.

Sonra, eyaletin gazetesine gittik: Gazetenin adı: Petöfi'nin Halkı. Tirajı 35.000. Gazetede 24 gazete çalışıyordu, ayrıca birtakım yardımçılar vardı. Bu kadro, gazete dışında, 4 tane de haftalık ekaryormuş; tirajları 8.000.

Öğle yemeğin büyük ve temiz bir lokantada, üzerinde küçük bir Türk bayrağı bulunan bir masada yedik. Yemeğin yerken Bay Farkas'a 1956 olaylarını sordum. Anlattı:

— 1956'da, daha önce yurt dışına kaçmış olan bir takım büyük toprak sahib-

leri bölgemize döndüler. Sayıları 75-80 kadardır. Karşı devrim başarısızlığı nedenince bunların çoğu tekrar batıya döndü, ama içlerinde tevkif edilenler de oldu. 3 kişi idam edildi. Bunlardan biri, Fransız Mîşel, tam iki yıl saklandıkta sonra yakalandı. Bu adam, Horthy zamanında yüzden fazla solecuya öldürmüştü. Toprak sahipleri dönüne hemen eski düzeni kuracaklarını sanıyorlardı; oysa bunları ilk kovanlar köylüler oldu. 56 olaylarından çok ders aldı. Güçlüllerle karşılaşmasına artık bunu halklaexusuyor. Artık çok sosyalizm lâf etmek yerine sosyalizmi kurmak çabasındayız.

Öğle yemeğinden sonra bir köye gitmek: Tiszakeske. 600 yıl önce kurulmuş bir köy. Nüfusu 13.300. Nüfusun yüzde 60'sı tarıma uğraşıyor. Yüzde 30 kadarı mahalli fabrikalarda çalışıyor. Burada da toprağın önemli kısmı kumluk. Bunun için genellikle meyva yetişiriliyor. Macaristan domates üretiminin yüzde 25'ini de bu köy veriyor. Halen meyvaların muhafazası için, soğuk hava depoları yapılıyor. Köyde 2 sinema var. Bir kolej var; yedi öğrenmeler ayda 50 forint (25 lira) ödüyorlar; ayrıca devlet her öğrencisi için yılda 1.000 forint ödüyor. Köyde 5 doktor var. Bir poliklinik inşa halinde 3.000'den fazla radyo, 800 kadar televizyon, 170 özel araba, 2.500 motosiklet var köyde.

Köyde bir ilkokul öğretmeniyle, bir de bir işlek bakıcı ile konuşma yapıyor. Sonra bir şarap mâhzenine indik. Bir çok şarap cesidinin tadına baktık!

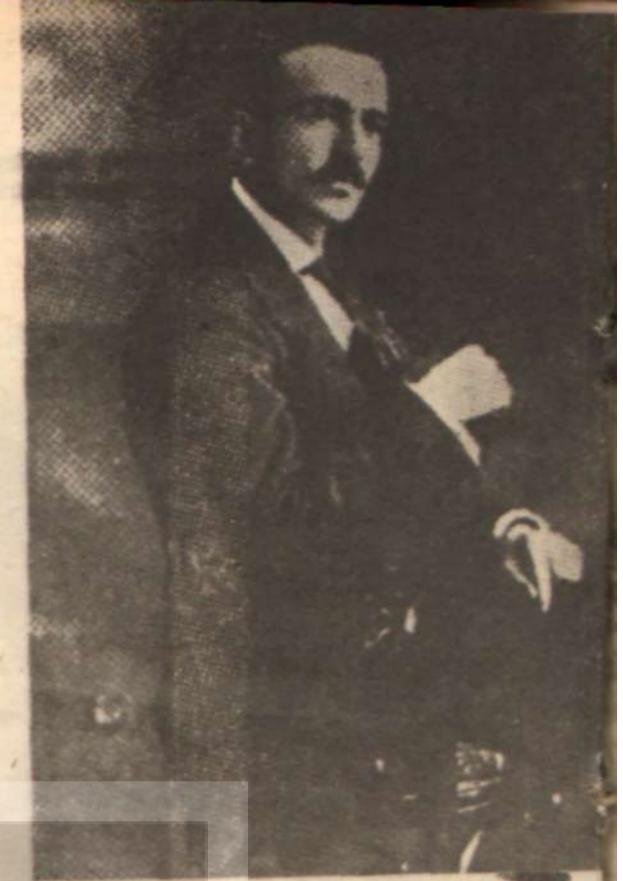
Bacs'da geçirdiğim bu bir gün, Macaristan'da geçirdiğim günlerin en güzellerinden, en unutulmazlarından biri oldu. O insanların dostça sıcaklığı, hiç bir yarar beklemeyen lígileri... Budapeşte dışında gördüğüm bu bölge bir başka bakımdan da ilginçti benim için: Budapeşte'de pek fark edilmeyen sosyalizm burada gözle görülür elle tutulur şekildeydi.

Sunu bir kere daha anladım: Bir memleketi, bir memleketi insanlarını tanımak için o memleketi üretimi faaliyetine katılmak şart. Bu faaliyeti kırsından köseinden görmek bile insanın çok şey öğretiyor.

Mustafa Suphi

nasıl öldürüldü?

Yakın tarihin
en korkunç
siyasi cinayeti

ETHEM NEJAT

— Mustafa Suphi'nin mücadele arkadaşı

Teoman OKAYGÜN

Karadeniz sularında can veren Mustafa Suphi

S. B. F. Öğretim Üyesi Mete Tuncay'ın yaptığı araştırma ile, yakın tarihimize işlenmiş siyasal bir cinayet aydınlığı kavuşturmakta.

Doçentlik tezi olarak «Türkiye'de Sol Akımlar» i seçen Tuncay, yakın tarihimize kapışan arşivleri tariyarak Mustafa Suphi, eşi, Ethem Nejat ve diğer 13 arkadaşının öldürülmesiyle ilgili önemli belgeley meydana getirmiştir.

Karadeniz'de işlenen cinayeti daha birçok cinayet izlediğinden, olay üzerindeki «esar perdesi tam anlamıyla kaldırılamamaktadır. Ancak, ele geçen ipuçları cinayet planını ve planlayıcılarını kesinlikle ortaya koymaktadır.

Bilindiği gibi, tarih kitaplığımızın hiçbirinde Mustafa Suphi, Ethem Nejat ve arkadaşlarından söz edilmemektedir. Bu nedenle, önce, onların kişiliklerinden ve Kurtuluş Savaşımızdaki büyük rollerinden söz etme zorluluğu doğmaktadır.

Mustafa Suphi

Mustafa Suphi 1883 yılında Giresun'da doğmuştur. Salt bir okur yazardır. Yani, henüz sosyalist değildir. Ama anavatannıda bir sürü zindan, sürgün ve firar serüvenlerinden geçmiştir. 1914 yılında devrim sancıları içindeki Rusya'ya gitmiştir. Burada sosyalist eyleme katılmış bilinçlenmiştir. Kendi özüne, öz cevherine olan yabanlılığı üzerinden atmıştır. Kısa süre içinde değerli bir örgüt ve eylem kişisi olduğunu kabul ettirmiştir. Sovyet İttihâlcileri arasında saygı görmüş, kongre ve örgütlerde kendisine önemli yerler sunulmuştur.

Ama, Suphi ve arkadaşlarında heran dışa vuran bir özlem vardır: Emperyalist sultası altındaki Anadolu... Zavallı Anadolu... Karışıklıklar içindeki Rusya'da Mustafa Suphi ve arkadaşları, Çarlık döneminden kalma Türk esir-

lerinden bir ordu kuracaklardır. Ordu, Kurtuluş Savaşındaki ulusuna yardım için Anadolu'ya gelecektir.

Mustafa Suphi'nin bir makalesinden, bugün yeni bir gerçek öğrenilmektedir. Makalede belirtildiğine göre, Mustafa Kemal Paşa Kurtuluş Savaşına başlamadan önce, Odesa'da bulunan Mustafa Suphi ile temas geçmiştir. Emperyalizme karşı Anadolu'yu ayaklanan birlikte (kiyamda) kara varmışlardır. Sosyalist Rusya'dan her türlü yardım Mustafa Suphi ve arkadaşlarının yardımı ile sağlanacaktır. Nitekim, karşı ayaklanmalar içindeki Sovyet Rusya, Anadolu savaşçılarına yardıma hiç ara vermeyecektir.

Ethem Nejat

Suphi'nin yakın arkadaşlarından Ethem Nejat da padışalık döneminin aydınlarını dardır. Sovyu bir aileden gelmedir. Suphi gibi siyasal suçlama, sürgün ve zindanlardan geçmemiştir. Çeşitli nimetler ayakucunda beklemektedir. Ama memleketin toplumsal düzumu onun akıl ve vicdanına aykırı düşmektedir. T.B.M.M.'ne üye seçilmek üzere Eskişehir Mutasarrıfı tarafından aranırken o, devrim Rusyasına giderek Anadolu'nun kurtuluşu için ordu hazırlayanlarla katılmıştır. Suphi ve Nejat tek tek can gibidirler artık... Ölümde de böyle gideceklerdir.

Anadolu'da

Mustafa Kemal Paşa, Mustafa Suphi ile ilişkilerini arası sürdürmüştür. Saygılı ve özden mektuplar gidip gelmiştir ikisi arasında. Ve Suphi'nin devrim Ankara'sına gelmesi kararlaştırılmıştır.

Fakat durumu sezen ser kuvvetleri de aynı anda harekete geçmiştir. Başlarını dik tutarak hain gözlerle çevreleni suzmekte, arkadaşın birbir-

lerinin avucuna bir plan tutuşturmaktadır.

Çok ilginç bir rastlantı mı diyelim? O günlerde Lloyd George emperyalist politikayı şu cümle ile açığa vurmaktadır:

— Bolşeviklerle milliyetçi Türkler arasında bir menfaat ayrılığı yaratmalı.

Londra Konferansı tutanaklarına da «ilk yapacağımız iş bunların (Anadolu savaşçıları) liderlerini yoketmek olmalıdır.» cümlesi geçmektedir.

Aşağıdaki belge ise, rastlantı düşüncesini çok zayıflatmaktadır. Konya eşrafından İngiliz Yüksek Komiserine yazılmıştır şu mektup:

«Milli Kuvvetler adı altında bir grup, Müslüman ve Hristiyanları öldürmektedir. Hayvanlarınızı elimizden alıyorlar. Telgraf hatlarını kesip bizim sizlere haber vermemizi önüyorlar. Bizim hükümetimiz zayıf olduğu için milliyetçileri ezmez. Milliyetçileri ezmek için İngiliz Hükümetinin bize yardım elini uzatması için yarvarız.»

Mustafa Suphi, eşi, Ethem Nejat ve diğer 13 arkadaşı 28 Aralık 1920'de Kars'a gelmiştir. Yeni Sovyet Şefiri Budu Mdivani başkanlığındaki diğer bir grupta yolculuk edilmektedir.

Cinayete doğru

«Harich» ve «dahili»lerin kararlaştırıldıları cinayetin ilk adımı da Kars'ta atılmıştır. Suphi grubundan iki kişi «propaganda yapıtları» gerekçesiyle tutuklanacaktır. Suphi komplot hazırlıklarını sezecik, fakat tarihsel görevini tamamlama yolundaki kararını değiştirmeyecektir. Mustafa Kemal Paşa'nın randevusunda hazır bulunmak için Ankara'ya gitmesi şarttır. Durumu görüşmek üzere Ethem Nejat'la birlikte Kâzım Karabekir'e gitmiştir. Karabekir Paşa onlara nazik olmayan bir çıkış yaparak, kendisinin çizdiği yoldan An-

kara'ya gitmelerini veya yurt dışına çıkmalarını ihtar etmisti.

Moskova Elçimiz Ali Fuat Paşa ile de görüşüktenden sonra, kafile çaresiz Erzurum yoluna çekmiştir... Muhamfaza-i Muakkadesat Cemiyeti'nin kışkırtması ile aleyhine gösteriler başlamış ve kafile Erzurum'a sokulmuştur. Bu kez dekovil hattıyla Karabiyik'a, oradan da kızaklarla Trabzon'a gidilmişdir. Burada daha şiddetli kışkırmalarla karşılaşılmıştır.

Durumu kavrayan Sovyet Şefi Mdivani, vali ile görüşerek, Bakû'ye dönmek üzere Mustafa Suphi ve arkadaşlarının motorlu Batum'a gönderilmelerini istemiştir. İstek derhal kabul edilmiştir... Kayılcılar Kâhyası Yahya dan sahnenin bir motorlu Mustafa Suphi ve arkadaşları Batum yoluna çıkarılmıştır.

Ortam hazırlanmıştır... Cinayete geçilecektir artık.

Şifreli telgraflar

Cinayet planının ve amacının içice aydınlanabilmesi için iki önemli telografi ortaya koymak gerekiyor. Doç. Mete Tuncay'ın Türk İnkılap Tarihi E Arşivinde inceleyip çözümlediği şifreli telgraflar Kâzım Karabekir ve Erzurum Valisi Hâmit (...) Bey arasında teati edilmişdir. Suphi ve arkadaşla-

rına karşı hazırlanan gösterilerin şekli kararlaştırılmaktadır.

3071 numaralı telgraf, Erzurum Valisinden Karabekir'ekimmiştir.

«Şark Cephesi Kumandanlığına 2 Kânumusani 337

... bendenizce memleketteki tesanüdü ve abengi ihlâle sa bulunan bu eşhasın hudut hâricine çıkarılması zaruridir. Maamâfi bu ihraç keyfiyetin Kars'ta Rusların gözlerin önde vaki olması ma surdan gayrî salim bulunduğu için keyfiyetin bendenizce havale buyurulması eslemi tiktir.»

Kâzım Karabekir'den Erzurum Valisi Hâmit Beye verilen cevap:

«3 Kânumusani 337 (ertesi gün) — ... Buna nazaran Suphi ve rüfekasının hudut hâricine çıkarılmasında bervecati bir tertibin icrası minas görülmektedir. Mümâilehî rüfekasının, Erzuruma muvâlatları gününden itibaren gazete neşriyatı gerekse hâminasız tezahürat ve tazyîtiyle daha içeriğe seyahat etmekle kalmak ve olağanlığın kabil olmuyaca hakkında kendilerine de lâzı o gelen tesirat hast edilir... yâdâ daki mevâkide ve Trabzon'da Bolşeviklerin gözleri önde tezahürat mezkûredî matlûbu veçhile idare edilme ve Bolşeviliklî aleyhinden zi-

KAATİL
Kayıkçı Kâhyası Yahya

İşbu şahsiyetler hakkında
eğer bunu izharını münasip
sayırmam.

Kâzım Karabekir'in isteğini
lakatle yerine getiren Erzurum
Valisi aynı konuda,
Mustafa Kemal Paşa'ya da tel-
graf etmiştir. Ama telgraf ki-
ve yanlıticidir:

(No. 3072) 16 Kânûnusâni
(14 gün sonra) — Kâzım
ile bu-bâpta cereyan e-
muhaberat neticesinde te-
rür ettiğü üzere galeyanda
sunan halkın taarruzuna ma-
vermeyerek mumaileyhle
yeni mahfuzen hudut ha-
ne sevkolumnak üzere Trabzon'a
göndereceğim.

Mukaddesatçılardır

Karadeniz'de gece vakti iş-
tecek cinayete geçmeden önde-
ki olaylarda rolü görülen Mu-
hafaza-i Mukaddesat Cemiyeti
de kimliğini karıştırmak
mektiyor.

Muhafaza-i Mukaddesat Ce-
miyeti, T.B.M.M.'ndeki hilâfet-
ve saltanatçı grupun (İkinci
grup), Meclis dışındaki kolu-
du. Yani bir İngiliz zırhlısı-
yurdunu bırakıp kaçan han-
ne ve sultanın taraftarıdırular
dur. Atatürk, cumhuriyet
sosyal devrimlere şiddetle
koymaktadır.

Cemiyetin başında Erzurum
hânu Hoca Raif Efendi bu-
maktadır. Anadoluya, ce-
vetçe sık sık bildiriler cıka-
maktadır. Bildiriler, emper-
yalist politikanın sözcüsü Lloyd
George'nin istediği yöndedir...
İçü ve millîyetçi güçleri
birine düşürücü...

Cemiyet yönetmeliğinin ikinci
mukaddesinde şunlar yer almaktadır:

«İçtimai İnkılâp adı altında
mukaddesata, dine, ahlâka, a-
hlâke, millîyet'e aykırı ve düş-
ünen komünîstlik, bolşevîk
ve halkçı iştirâkiyin gibi
fakîm adalarla memleket di-
ğâlia kurmuş olup içerde git-
meye yayılmakta bulunan mu-
hafaza cereyanları önemektir.»

Yâdâde 3. «Osmanlı Kanunu
mülâsiminin belirttiği hükümet
için iktidarı İslâmîye ve dîni res-
tedi dîni İslâmdır.»

Bu olaylarda, em-
peryalistlerce Anadoluya'ya
geniş ölçüde ajan sokulduğu ve
rüşvetler dağıtıldığı endişesi
vardır. Mustafa Kemal Paşa,
Kâzım Karabekir'e talimat
vererek Muhamafaza-i Mukadde-
sat Cemiyeti'nin faaliyetleri si-
zerine dikkati çekmiştir. Fa-
kat karşılık olarak Karabekir'den,
hayret verici bir tavsiye
telgrafı almıştır. Telgrafta
hilâfete ve saltanata dokunul-
maması istenmekte, Mecliste
başbayan cumhuriyetçi akıma
Atatürk'ün katılmaması sahî
verilmektedir.

Kâzım Karabekir Muhamafaza-i Mukaddesat Cemiyeti ü-
zerindeki koruyuculuğunu böyle
açığa vuracak amma, cem-
iyet bundan sonraki çalışmaları
yeraltına indirecek, İzmir
Suikasti için ortam hazırlayı-
acak ve çeşitli kılıklarla gü-
nümüze kadar sürüp gelecektir.

Takip ve Cinayet

Mustafa Suphi, eşi, Ethem
Nejat ve arkadaşlarını Batum'a
götürmen motoru ikinci bir mo-
tor izlemektedir... İçinde Ka-
yıkçılar Kâhyası Yahya'nın ada-
mını Faik Reis ve hemşârı
vardır. Takipte şüphe uyandır-
ıcı bir yan yoktur. Fakat ta-
kipçiler maksatlı ve kararlı-
dır. Tarihimize kanlı bir
yaprak ekliyeceklerdir...

Sûrmene açıklarında Mustafa
Suphi ve arkadaşlarının bu-
lunduğu motorun önü kesil-
miştir. Adım adım geliştirilen
cinayet planının son safhası
artık...

Vakit gecedir...

Soylu devrimcilerimizin so-
nu kısa olur:

Faik Reis ve hemşârı, hep-
si ölüp denize atılmıştır.

Bir söyletiye göre, Mustafa
Suphi'nin eşi, Kayıkçılar Kâhyası
Yahya'ya götürüllerken
«kapatma» yapılmıştır... Türk
Hükümeti'ne verilmek üzere
grupta bulunan altınlar ise,
Yahya ve adamlarına kalmış-
tır. Yahya'nın mükâfsız bi-
rakılması düşünülemez elbet...

İkinci bir söyletiye göre de,
Suphi ve arkadaşlarına karşı
hazırlanan tertipleri öğrenen
Mustafa Kemal Paşa'nın, on-
ları yeniden geri getirmesinden
korkularak cinayet işlen-
miştir.

Sükût

Tarihsel belgeleri kapsayan
arsıviler bu noktadan itibaren
sıkık etmektedir... Cinayetin
Sovyet liderler arasında uyan-
dırdığı geniş tepki üzerine,
Ankara Hükümeti bunun bir
deniz kazası olduğunu ileri
sürmüşt ve görüşünde israt et-
miştir.

Ancak daha sonra, olaylarda
ilgi çekici bir gelişimi görüle-
cektir. Enver Paşa'nın adamı
olduğu anlaşılan Yahya, aleti
olduğu cinayetten 18 ay sonra
bilinmeyen eller tarafından ölü-
dürülürsektir. Kâzım Karabekir
cinayetin kendisi tarafından
işlenmediğini, Mustafa Ke-
mal'in yanıldığını ileri süre-
cektir. Sonra kaleme aldığı an-
ınlardında Karabekir daha ileri

gidecek, statüs taratından o-
layları kovuşturmakla görev-
lendirilen Mebus Ali Şükrü-
oyn Yahya'yi öldürüğünü 3-
ne sürecek. Karabekir'e gö-
re, Ali Şükrü'nün isteği üzeri-
ne Ankara'dan gelen Muhamafaza-i
Mukaddesat Cemiyeti'nin faaliyetleri si-
zerine dikkati çekmiştir. Fa-
kat karşılık olarak Karabekir'den,
hayret verici bir tavsiye
telgrafı almıştır. Telgrafta
hilâfete ve saltanata dokunul-
maması istenmekte, Mecliste
başbayan cumhuriyetçi akıma
Atatürk'ün katılmaması sahî
verilmektedir.

Karabekir'in son olaylardaki
rolünükestirmek zorlaşmış-
tur... Arşivlerdeki belgelerde
Karabekir'in cinayetten sonra
da Suphi ve arkadaşlarını ra-
hat bırakmadığı ve tarihi ya-
nıltımıya çalıştığı görülmekte-
dir. Ele geçen bir mektubunda
Karabekir, Tiflis Mümessili
Kâzım Beye, «Bakır'dan gelerek
Ankara'ya gitmek isteyen ve
Trabzon'da ahalinin nefretli
nâmyâşları karşısında Batum'a
kaçan Mustafa Suphi Heyeti
hakkında icap edenlerle
âtiledeki malumatı verirsiniz.»
diye yazmaktadır. Suphi ile ark-
adaşlarının birer İngiliz aja-
na oldukları propaganda e-
dilerek gözden düşürülmeleri-
ni istemektedir. Oysa bugün
aydınığa çıkan bu mektup ve
diğer belgeler sadece sahibini
yaramamaktadır.

«İstiklâl Harbimiz» anıları
ile kendisine geniş bir övgü
yazan Karabekir'in adı, son-
raki yıllarda, Atatürk'e karşı
hazırlanan İzmir Suikastine
de karışacaktır. İdamhâk ol-
maktan Atatürk'ün kurtuluşu
ise, gerçekdir.

Bir Umut

Cinayetler zincirinin üzre-
deki «esrar» in kalkacağı za-
manı kestirmek zordur. Ata-
türk'e ait olduğu söyleyen 12
demir sandıkta çıkaracak bel-
gelerle belki tam aydınlığa ka-
vuşulabilecektir. Ancak, Ata-
türk'ün ölümünün 50. yılında açı-
lağı ileri sürülen sandıklar-
nın varlığı hakkında da kesin
bilgi yoktur.

Bu yazının hazırlanmasında Mete
Tuncay'ın arastırmasından başka
T. Z. Tunaya (Türkîye'de Sîasi
Faaliyetler, Sabahattin Seîh (An-
adolâ İlahîâ), Erol Ünheben (In-
giltere Güzeli Belgeselerinde Türkiye)
arastırmalarından İlhan Selçuk'un
zümür uymalarından ve özellik-
le güzeli yazılarından yararlan-
mıştır. Teşekkürler! T. O.

Lumbago, Siyatik
ve Rumatizma
sürümlerine karşı

BASYL DIS
NEZALE
GRİPIN

FAYDALIDIR

6 saat ara ile
günde 3 adet alınabilir

Yeni Ajans: 8309/374

İyi piânenen ve yürüttü-
yen bir reklâm ve tanıtma faaliyeti
bir mûessese için
mâsraf kapısı olmakten çok-
kâşılığını kat kat getirir.

BASIN İLAN KURUMU

Çağaloğlu, Türkocağı Cad. no 1 kat 3
Telefon: 27 66 00 - 27 66 01, İstanbul

Basın: 26546/375

TOPLATILAN KİTAP!

LENİN : SEÇME YAZILAR

Beraat etti. Kitapçılardan arayınız. Fiyatı 6 lira.

TÜRKÇEDE LENİN'İ BÜTÜN CEPHELERİYLE TANITAN TEK ESER.

İçindeki yazıldan bazıları: Savaş anlayışımız — Marksizmin üç kaynağı — Yığınla-
rin kendiliğinden davranışları ve bilinc — Engels ve teori alanındaki mücadelelerin öne-
mi — Din konusundaki tutumumuz — Devlet üzerine — Küçük burjuva sosyalizmi
ile proletarya sosyalizmi — İşçi partisi ve köylü kitlesi — Marx'ın ekonomik doktri-
ni — Geçmişin kültür mirası ve sosyalizm — Tolstoy, Rus İhtilâlinin aynası — Par-
tinin örgütü ve parti edebiyatı — Maksim Gorki'ye mektuplar...

İsteme adresi: GERÇEK YAYINEVİ — P.K. 655 — İSTANBUL

Not: Tek kitap isteyenlerin 6 liralık posta pulu göndermeleri.

İhtiyar generalin yeni dünyası!

Haluk TANSUG

Fansız Cumhurbaşkanı General De Gaulle'ün 28 Kasım Salı günü yaptığı basın toplantısı, «günün konusu» adı altında wasifini keybetmedi.

De Gaulle'ün demeciyle ilgili münakaşalar, hâlâ, dünya basını meşgûl ediyor. Dünya liderleri, aynı konuya ilgili olacak su veya bu yönde, hâlâ fikir yürütme zorunluğunu duyuyorlar. Hattâ, en tarafsız Fransız gazeteleri, bir kaç yıl önce aynı nazaran De Gaulle'lin tamamıyla aksı istikâmette politika izlemeye kalktı; tезini tekrar sürüyorlar. (Bak: LE MONDE, 20 Kasım 1967 sayfa 1).

Oysa, Fransız Devlet Başkanı, iktidara geldiğiinden bu güne dek politikasının esaslarında en küçük bir yön değişikliği yapmamıştır. Şöyle ki, De Gaulle, daima Fransa'nın pratik ve uzun vadeli menfaatlerini (altı menfaatlerini) koruma yolunda çalışmıştır.

Ama dünya şartları, İsrail-Arap harbi devresinde değiştiğinden, De Gaulle de o tarihlerde değişen şartları ayak durma zorunda kalmıştır. Yarı politikasını tenkide yelenlerdir. Çünkü bu sonuncular, atom devri özelliklerini anlayamamışlardır. Değişen şartları görememişlerdir.

Yoksa, «yeni bir dünya» kurulması hâlinde, De Gaulle sorumlu değildir. «Eski dünyası» çıkmaza o sokmamıştır. «Eski dünya»yı batağa sürüklendirenler De Gaulle'in bugün

kü politikasını tenkide yelle-
nenlerdir. Çünkü bu sonuncular,
atom devri **özelliklerini** anlayamamışlardır. Değişen
şartları görememişlerdir.

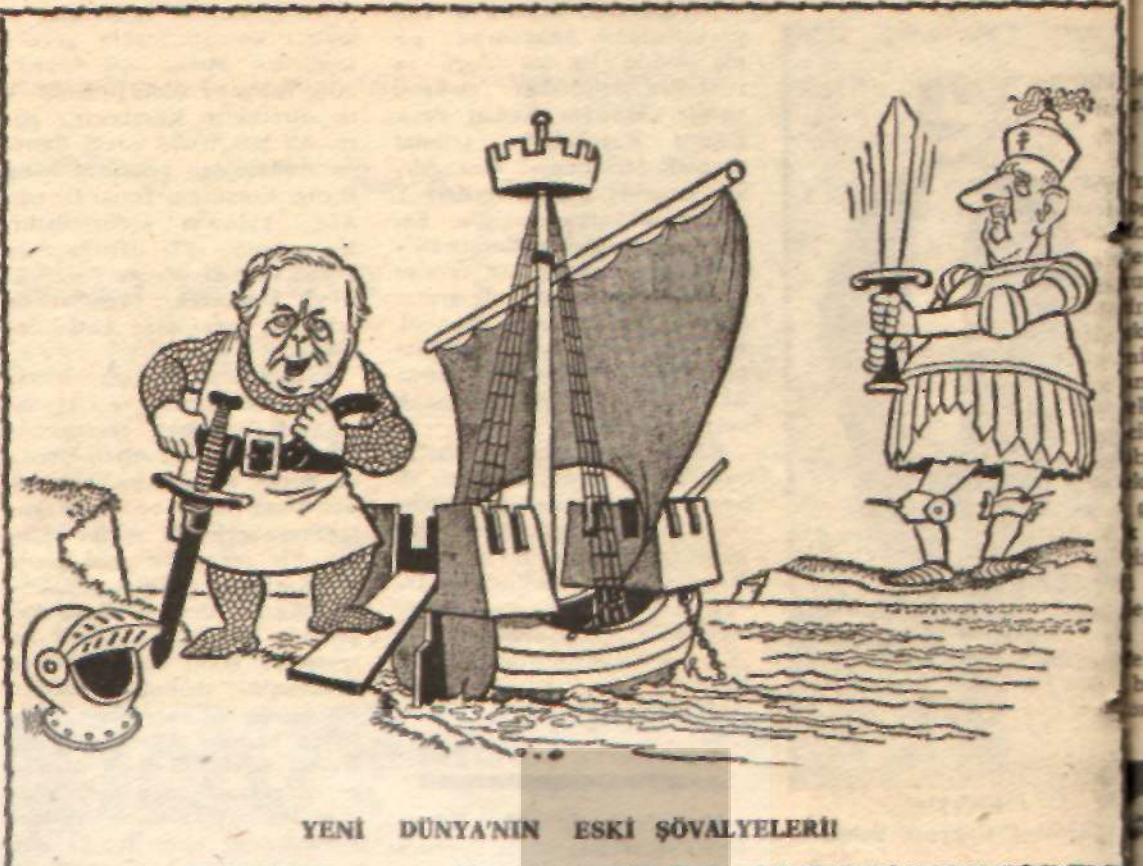
vuşturulmakta kalmıyor. Aynı zamanda, devrin özelliklerini meydana çıkarılabiliyor. Fransızlardan gayri halklar içinde, «kissadan hisse» alma imkânı milyonluk kılınır.

Su bakımından ki, eğer Fransa'yı böylesine zorluyan şartlar dünya çapı karakter taşıyorsa, o zaman Fransa'dan gayri ülkelere de kendi aclarından benzer yolları benimsimeleri mili menfaatleri için olabilir. Fransadan gayri ülkelere de, «yenî kurulacak dünyada «yenî bir yer» almaya yöneleme durumuna gelebilirler. Böyle bir yönelik, Fransızlardan gayri halkın dâli menfaatlerine denk düşebilir.

Konuyu, bir kaç sualle, açmaya çalıştım.

Dünya şartlarında, böylesine 90 derecelik değişiklik yaratın, yeni olaylar hangileridir? De Gaulle'ü, Fransa'nın «almenfaatları», uğruna bir kada yıl öncesine nazaran, aksi istikamete iten yeni unsurlar hangileridir? «Yeni dünya», ilk defa nerede ve nasıl kurulmaya başlanmıştır? De Gaulle'den gayri diğer Batılı liderlerin, cabası neden «yeni dünya» aksını görmeye, yanaşamamaktadır? Yakın istikbal, «yeni dünya» açısından, neler vadetmektedir?

Konuya Fransa yesilesiyle el

YENİ DÜNYA'NIN ESKİ ŞÖVALYELERİ

LYNDON JOHNSON
— Boy hedell —

DE GAULLE
Hücumaya gecti —

LESTER PEARSON
— Quebec kimin? —

gisine çıkışması bahis konusu olamaz. Bu nazari imkânsızlığı, De Gaulle'ün (bütün iddialar aksine) tarihte eşine rastlanır pratik tabiatı eklenirse, Fransa'nın son derece temkinli politik planları dahi iyi anlaşılar.

Nitekim, belirli bir tarihe kadar (sor. İsrail - Arap harbine ve bu vesle ile Sovyetler'in Akdeniz'e çıkışına kadar). De Gaulle idaresi Amerikan politikasına tamamıyla zıt yola hic sapmamıştır. Aynı belirli tarihe kadar. De Gaulle çok küçük teferruatta Washington'unkinden farklı, fakat esasında Washington'unkinden paralel bir politika gütmemişti.

İsrail - Arap harbine kadar De Gaulle'ın Amerikan politikasını tenkitleri, «romantik» karaktere bürünmüştür. Zaten bu gerçek, bugün, az çok tün Batı basınında belirtilebilir.

De Gaulle, Amerikan polis
kaşına tamamıyla zıt düşen
kişlerin, son İsrail - Arap
harbi devresinde başlı
Cünkü, İsrail - Arap Harbi
sileşisinde Moskova idarecileri
Akdeniz'e tarihte ilk defa
meler! evvelâ Akdeniz'de
kuvvetler dengesini, sonra da
dünyadaki kuvvetler dengesi
bozmus oluyor. Üstelik aynı
politik denge değişimi, ta
Batı'nın (özellikle Batı Blok
«süper lideri» Bilesik Amerika
ka'nın) bir ekonomik buhrs

Amerika'da hâdiseler varatan millâkat

Kennedy suikastının İçyüzü

Zincirleme ölümlerle tam bir esrar perdesine bürünülen Kennedy'nin ölümü olayını büyük bir cesaretle alan New Orleans Savcısı Jim Garrison, Play Boy Dergisi'ne verdiği mülakatta CIA'un ve çakarçı çevrelerin Kennedy'ye karşı hazırladıkları komployu delilleriyle ortaya koydu.

Gelecek hafta Apt'ta

lenme arifesinde gerçekleşti.

Sterlin'in dünya parası vasıflarını kaybettiği, in iee benzer bir -uçuruğu sürüklendiği sıralarla skova idarecilerinin Aksa çıkışları, «yeni dünya» urulmasına doğru atılmıştımdır.

ka deyimle Sovyetler nize' çıkmışlardır. Doların yakındır. Amerika'nın eki silahlar, Washington dillerine, bir dünya harbi bilecek üstünlüğü verektedir. Kisaca, gerek askeri siyasi gerek ekonomik alanlarda Amerika içindeki Batı zihniyeti çöhältindedir.

ye, De Gaulle, Fransa' (Amerika dumen suyuñelâkete sürüklmemek ibbir yol aramadır. Was-son ve onu körül körne

HAROLD WILSON
Darbe üstüne darbe —

diğer Batı başkentleri, bir hâl çaresi düşünür. Hattâ, De Gaulle, bu «dünya» yolunda yanına Batı Avrupa ülkelerini almalıdır. «Batayı, göken Amerika'nın anaforundan gün kuvvet kazanan Bloku'nun etkisinden, anaya çalısmasıdır.

acemice Amerikan yüzünden daha tehlikârulara yakışmasını sağlamak için, De Gaulle bir çatırlarıları sırılıyor.

hemen eski hudutların k, Sovyet'in yardımına uguruna daha Akdeniz'e çatırmaları öneş, demeye getriyor. Anadolu'nun bir kismı (Quemahatiye kavuşturul ki, denin tamamı Amerika'ya salinen ekonomik buhranı kırılmaması) demeye ge-

esası'na dönüsün ki, buhranı patlak verince, deşile Batı Avrupa'nın direkt bağlantılı ekonomik kurtulsun» demeye ge-

terle hic bir şekilde Orta'a sokulmasın ki, çok reler geçirecek Batı birliği İngiltere'nin ündelerini de yüklenmeye getiriyor..

De Gaulle Fransa'sı, izlediği politika esas değiştirmemiştir. Değil, esasının (özellikle Batı'nın) politik şartlardır. «dünya», Akdeniz'de ku-

TİHET İRAAK MÜZESİ

Düzen açısından Özel Yüksek Okullar

Hasan YALÇIN
1.T.U.T.B. Başkanı

Özel Yüksek Okullar konusunda bugüne dek süren tartışmaların coğuluğu, bunların Anayasaya ve yasalara uygun olup olmadıkları temeli üstünde gelişti. Özel okul patronları ile aynı paralelde demeçler veren yetkililer bunların Anayasaya uygunluğunu ileri sürerek sorunun özünü ve gerçeğini halkın gözlemeye çalışırlarken, halkın yararına düşünen bazı yazarlar bunların Anayasaya aykırılığını ortaya koymalar. Tartışmanın salt bu noktada tutulması, sanki Türkiye'nin başlıbasına ve ayrı olarak bir Özel Yüksek Okul sorunu varmış gibi konunun soyutlaşmasına yaramıştır.

Bu tür bir tartışmanın da gerekliğini yadsınamakla birlikte ortaya konması gereknekârların çok ayrı olduğu kanısındayım. Bir kere Türkiye geri bırakılmış bir ülkedir. Geri bırakılmış ülkelerin ortak ve en belirgin özellikleri yapımı sanayi kurulamamış olmasıdır. Ülkemizde de sanayileşme çabaları yabancı tröstlere bağlı bir montaj sanayisinin doğmasına ötede yarar sağlamamıştır. Elbette bugün işlerlikte bulunan zorlama kapitalist düzen içinde, dünyanın dev tröstlerinin pazarı durumunda bulunan ülkemizde yapımı sanayinin gelişmesi beklenemezdi. Oysa sanayileşme ve teknik bîbirlerinin ayrılmaz parçaları olarak ortaya çıkarlar...

Sanayileşme teknik ilerleme, teknik gelişme ise sanayi zorlaması sonucu gerçekleşmiştir. Türkiye'de bugüne dek büyük bilim adamlarının yetişmemesi, Üniversitelerin bilmecelerin araştırmalarla gerekli önemi vermeleri, üstün zekâlı, bulusçu yetenekteki bilim adamlarının «beyin sümürüsü» olarak adlandırılan bir yöntem çerçevesi içinde gelişmiş sanayi ülkelerince kapılması hep bu ülkenin kurulamamış olması ile açıklanabilir. İşte Özel Yüksek Okullar, Türkiye'de yabancı tröstlerin emperyalizmine uygun olarak örgütlenmiş sermayenin yapımı sanayileşme eğitimi ve yapımı sanayin olmadığı yerde buluşu ve araştırmacı elemanın yetişmemesi gereğinden doğmuş montaj okullarıdır. Hesabını hep düzenin değişmemesi ve değişmemesi gereğine göre yapan kapsaççı sermaye ülkenin değil, kendi çıkarlarının gereğine uygun elemanları yetiştirecek okulları da kurmuştur. Örgütlenmesinin eğitim yönünü de sağlamaya başlamıştır. Şimdiye kadar devlet Üniversite ve Yüksek okullarından, bütün olanaksızlıklarla karşı yitirmis bulusu ve araştırma olmaya yatkın elemanları çarkında ödüütüp kısrılaşturan düzen, şimdi hem yeni bir hâl alanı açmış, hem de statükoyu koruma yönünde yenil bir adım atmıştır. Bu, işin en korkunç yanıdır bence: Halk yararına gerçeklesecek bir düzen değişikliği, sanayileşmeyi gerçekleştirmek için gerekli teknik bilgi dağarcığını elini uzattığı zaman karşısına usabaşı ölçülerine göre yetişmiş apartman mühendislerini bulacaktır.

Özel Yüksek Okullara Üniversite öğretim üyeleri açısından bakıldığında da aynı tuzakla karşılaşılır. Bize sanayi gerektiliğin telsiz ashında bl-

imsel araştırma yapma alışkanlığı edinememiş öğretim üyeleri, simdi artık özel okullara ayırdıkları geniş zaman yüzünden isteseler de laboratuvarlarına gitmemiyeceklerdir. Üniversite öğretim üyelerine gerekli ve hakedilmiş maddi ortam hazırlamak onları bilmeceli yolunda kullanmaları sorunun zamanlarının kıralanmasına göz yuman devlet yöneticilerinin bilime karşı tutumları ile, Montaj sanayii ve Özel Yüksek okulların bilim konusundaki düşmanca tutumları arasındaki çatışma gerçekten korkunçtur. Ve bu korkunç paralellik, Özel Yüksek Okulların Anayasaya uygunluğu konusundaki içrengi ağız birliğinde ifadesini bulmaktadır.

Türk Ulusu birçok konuda olduğu gibi Özel Yüksek Okullar konusunda da içrengi bir tuzaga düşürmek istenmektedir. Dün köy enstitülerini kâpiyan düşünce ile bugün Özel Yüksek Okulları açan ve onları savunan düşünceler arasında hiçbir fark yoktur. İlk de eğitim gören halkın utanıp düzenin kendi yararına işlemeyi görevi korusunda temellenmektedirler. Ve çıkarları açıdan düzenin asla değişmemesi, bunun için en korkunç ve içrengi planların bile uygulanması gerektiği görüşü ile devinenter tarafından ortaya konmuşlardır.

Diğer tarattan, Özel Yüksek Okullar önemini bir baskı gurubu olan geneligin bir kesimini her türlü şartlandırmaya açık olarak statükonun «vünuclarının ellerine teslim etmişidir. Bugün Özel Yüksek Okullarda okuyanlar, bütün bu söylemlerimiz ve yazdıklarımız hak verseler bile, bir noktadan sonra patronları savunmak durumuna düşeceklereidir. Aslında kötü düşen ve onun carkını ellerinde tutanlar öğretim üyelerine karşı işledikleri cinayet bir kere de Özel okulda okuyanlara karşı İşlemektedirler. Görevi gereğine onları eğitip halkın yararına kullanması gereken devletin yöneticileri bu yolda adum atmamakta, sömürtülecek bir kitle haline gelen okuma isteğiyle dolu insanlar sermayenin işitâsına yem olmaktadır. Görüldüğü gibi Özel okullar sorunu Genel düzen ve onun her yanı sarkan halkın çıkarlarına karşı işlenen eğitim düzeni içine verlestirildikçe anlaşılamaz. Ve aneak böyle yapıldığı takdirde bir anlam, bir önem kazanır. İste Özel Yüksek Okulların devletleştirilmesi, sâvi etrafında direnişen geçen öğrenciler bu düşüncelerden kalkışlardır. Ve eylemlerini yukarıda anlatılan kısıt döngünün umutsuzluk verici ortamında soygunun kapitalist düzenin dialektilik gelişme sonucu mutlaka eşekeceği gereği üzerinde temellendirip, bu işi yapacak insanlara, halka anlatarak 441 km. yürümüşlerdir. Kisaca Özel Yüksek Okullar konusu ele alınarak suçluşu yakalanan soyguncular ve bilim düşmanları halka teslim edilmiş, onun yargılama şâmasına götürülmüştür.

Ve iste bu, dünyanın en davuk öğrenci yürüyübü, bunun için halkın yararına hisseden yönetimin kırılmamasını amaçlayan Türk sosyalist hareketine aranın edilmişdir.

Fransız Cumhurbaşkanı General De Gaulle'in 28 Kasım Salı günü yaptığı basın toplantısını, böylesine gelişmelere ve yorumlara bağlamak gerekiyor. Aynı şekilde, Fransız'lar dan gayri nilde lere de De Gaulle'ün misal teşkil etmesi

zorunluluğu kendiliğinden ortaya çıkıyor.

Cünkü, milletlerarası politikada, kaptanın hatası yüzünden batacağı evvel'den beli bir şemiyi en kısa zamanda terketmek kadar büyük akıllılık yapınız.

J

rulmaya başlanmıştır. Bu modern akımın satıhda ilk bellâren unsurları, Akdeniz denegâsinin klasik Batı menfaatleri aleyhine değişmemesidir. Yine aynı modern akımın en temel unsuru, Dolar'ın tehlîkeye düşmesidir.

De Gaulle dışındaki Batı'lı liderler, tehlîkeli gidişati görmek istememektedirler. Çünkü, tehlîkeyi önleme yarına alınması gerekli tedbirler, geleceklerde alşkanlıklarını ve menfaatlerini rencide etmektedir.

Kemal SÜLKÜR

SENDİKALARI TEHDİT EDEN BUYÜK TEHLİKE: PARTİLERÜSTÜ POLİTİKA MASALI!

Genel-İş Sendikasının 3. Genel Kurulu, sendika ve politika ilişkileri üzerinde yeniden dardulmasını gerektirdi. Hele Çalışma Bakanı Erdem'in, biraz da sitem ve tenkit yoluyla «sendikalar partilerüstü politika gütmelidir» gibilерden konuşması konuyu tazeledi.

İşçilerin politika yapması, üretim araçlarını ve toprak mülkiyetini ellerinde bulunduran sınıfların emekçilere köle işlemi yapmalarının, onları aşırı derecede sömürmelerinin doğal bir sonucu olmuştur. Hemen her memlekette emekçilerin politika dış kalması — yani devlet yönetimine aday olmamaları — iktidar, elinde utan o ülkenin mutlu azılıgınca istenmiş ve o yönde eğitimi yapılmıştır.

İşçi sınıfının dünya ölçüsünde derlenip toparlanması çalışmalarına girişilince işçi sınıfının politik görevleri söz konusu olmuş ve 1896'da Londra'da bir karar sureti onanmıştır. O tarihte politik eylem söyle belirtildi:

«Her şekilde örgütlenmiş işçi sınıfının politik iktidarı ele geçirmesi ve işçi sınıfının kurtuluşu için devletin ve telediyelerin idarı ve tesiri olanaklarından yararlanılması.» Sonra da bütün memeketler işçileri burjuva parilerinden ayrı olarak siyasi bir partide birleşme çağrılmış ve dört istekte bulunmaları karar alılmıştır:

1 — Genel seçim döneminin kurulması, 2 — Herkes için eşit seçim hakkının tanınması, 3 — Hükümette ve belediyelerde söz ve referandum hakkının düzenlenmesi, 4 — Herkes için eşit seçme hakkının ugulanması...

Londra kararları ve görüşleri o tarihten beri bütün dünyada eleştirlip durmuştur. İşçi sınıfının örgütlenmesi ölçüsünde politik iktidarin ele geçirilebileceği kanısının doğruluğu bir çok örnekler vermiş, ancak sosyal demokrat eylemler, işçi sınıfının burjuva partileriyle ortaklık kurmaları gibi isbirlikçi tutumlar, Almanya'da, İngiltere'de işçi sınıfının önline yeni sorunlar çırpmıştır. Sendika yöneticilerinin burjuva valasması, kapitalist düzenden yararlanan bürokratik bir sendikacılık sınıfının doğuşu gibi konular yavaş yavaş Türkiye'ye de sıramıştır.

Zaten 1877'den beri secimlerin yapıldığı, örgütlenmenin 1906'yla da pek yoğunlaşlığı nemeletelimizde yievlerin etkili olması üzerine sendika — politika ilişkileri ön plâna geçmiştir. İttihat — Terakki'nin yabancı şirketlere karşı yapılan grevlerde işçiler değil, sömürücü yabancı sermayeyi tâsnası, sendika yöneticilerinin siyasi iktidardan yana kişiler olması gereğini savunmaya başlamasına sebep olmuştur.

O gün bugün görülen manzara şudur:

1 — Siyasi iktidar, sendikaların bağımsız olarak kurulmasını ve gelişmesini hoş karşılamamıştır: (1946 sendikalaşma hareketi ve hazine sonucu).

2 — Siyasi iktidar, sendikaları kurma ve denetili altında tutma yoluna girmiştir: (1947'de CHP'yle kurulan ve paraca yardım gören sendikalar hikâyesi).

3 — Siyasi iktidar, sendikaların politika yapmasına karşı çıkmıştır: (D.P. döneminde iktidar, ekonomik bâzâma düzükçe; işçiler muhalefetten medet ummuş, bunun üzerine iktidar sert tedbirlerle başvurusu, Sendikalar Birliklerini bile kapatmıştır).

4 — Siyasi iktidar, işçiler bilinc-lendikçe, siyasi partiler kurmaya koyutduka, işçi sınıfının politik güç olmasını önleyici sloganlara sarılmıştır: (27 Mayıs Anayasasından yararlanmaya çalışılmış burjuva partileri koalisyonu, sendikaların partilerüstü politika izlemesini sağlık vermeye koyulmuştur. Daha önce CHP'den milletvekili adayı olan üslü bir sendikacı, bu partilerüstü politika sloganının öncüsü olarak ortaya çılmış, görüşü basılı hale getirilmiş, sendika kongrelerinde de heyecanla savunulmuştur. En sonunda, TİP'e karşı Türk-İş kulantılmış ve Türk-İş, partilerüstü sendikacılık masalının savunucusu durumuna getirilmiştir.)

5 — Burjuva partileri, işçi sınıfını oy deposu saymaktan öteye geçmedikleri için bu «depoyu» elde etme mücadeleşine girişince roller değişmiştir: (İktidardaki parti, sendikaların partilerüstü kalmasını, yanı kendisine oy vermesini, hiç olmazsa karşı partise geçmemesini sağlamakaya bakmıştır. Burjuva muhalefet partisi — iktidarda kaldığı sürenin tuvumunu bırakmış, — bu kez «sosyal meseleler bizim politikanızın esası teşkil eder» diyecek sendikaları politika yapmaya çağırmıştır).

6 — «Partilerüstü politika» masalının savunucusu durumuna düşürülen Türk-İş de, bu ortamda bu kurt masalına kanaçıkların azadlığını anlayınca bir adım ileri atma gerekini duymustur: «Sendikalar başlarını kuma sokamsızlar, iktisaden geri kalınmış ülkelerde toprak reformu şarttır» demeye başlamıştır.

Dogrusun, Türk-İş; hemen hemen kurulduğu tarihten beri toprak reformunu savunmuştur. Fakat toprak reformunun, bu reformdan yararlanacakların oylarının ağır bastığı bir Meclisten çıkışacağı gerçekleştirilen bir türlü görmek, kabul etmek istemiştir. Evet, geri bırakılmış toplumumuzda toprak reformu şarttır. Hattâ Atatürk de Türkiye'nin

kalkınması için bunu şart saymış, demeleri vermiştir:

«Milletin çiftçilikteki emeklerini aslı iktisadi tedbirlerle azami hadnâne çıkarmalıyız. Bu defa memlekâtle topraksız çiftçi bırakılmamalıdır.» (1937)

O tarihten beri Meclis'e 4 defa toprak reformu kanun tasarısı verilmiş, hepsi politik nedenlerle geri alınmıştır. Şimdi de Meclis'te bir toprak reformu tasarısı vardır ve siyasi iktidârin ekonomik yapısı bu tasarıının Atatürk'ün isteğine uygun biçimde ve de çağımızın verilerinden yararlanarak, Türkiye gerçeklerine yararşır şekilde, kanunlaşmasını önemektedir. O halde, işçileri uyutan, avutan, oyalayan, emeklerinin tam karşılığını almalarını öleyen, Anayasa haklarını taşamam-eksiksiz elde etmelerini geçiktiren bu «partilerüstü sendikacılık» masalına «paydos» demeleri gerekdir. Bunu istemek hakkımızdır. Bir oyunu da hâsrılatmadâ yarar vardır!»

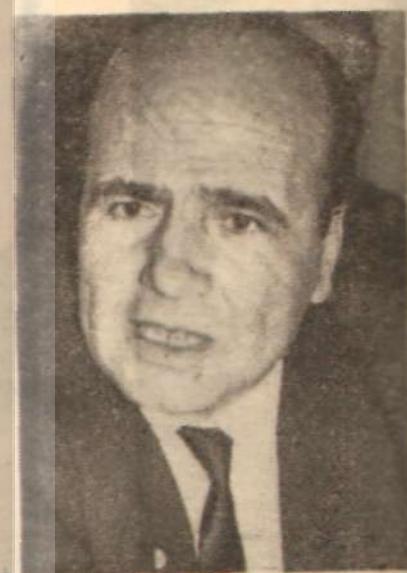
Burjuva partileri, işçi sınıfını kandırmak için 1946'dan bu yana yeni bir aldatmacayı uygulamaktadırlar: Sendikacılık kendi liste-rinden milletvekili seçtirmek! CHP de, DP de, AP de bu yola koyulmuştur. 1957'de Meclis'te hem D.P. den, hem de CHP'den işçi milletvekilleri bulunduğu halde bunlardan hiç biri grev hakkını kanulastıramamış. İşçilerin özlemi çektileri hiçbir tasarayı bu sözde «işçi» milletvekilleri tasarî haline bile getirememiştir. Partilerin grup yönetim kurulları bazı masum tasarıların bile karşısına çıkmıştı. Bu deneysunu anlatmış olsa gerektir «partilerüstü sendikacılık» masalını dinleyenlere:

Parlementoya giren sendikacilar, kendi sınıfının partisi içinde değilse kendi meslektaşlarına hiçbir yarar sağlayamazlar. Sendikaciların burjuva partilerinden milletvekili seçilmeleri, işçi sınıfının sömürülerin, sendikacilar aracılığıyla bu sömürüyü «cassis doğum» misali, acıusız ağız kâr edinme biçiminde sürdürmelerine yaramaktadır. Yapılacak iş, sendikaciların, ekonomik mücadele ocaklarında (sendikalarda) pişerek edindikleri tecrübeleri politik eyleme kazandırımlarıdır. Yani, kendi işçi partileri içinde yer alarak, seçimle iktidâra gelmeye çalışmalıdırlar. Bu tür çalışmaları elbette başarı sağlayacak ve işçi sınıfı öncülüğünde bütün emekçi halk tabakaları kendi iktidarlarını kuracaklardır. Bu yol açıkken, hâlâ eski plâkları calmak ve yeni ihtiyaçlar: eski nağmelerle kargılamaya çalışmak insana çok garip geliyor.

Nitekim, Türk-İş içinde bir kusum sendikalar, AP'liktidârına karşı çıkmak için birleşme ve işçileri uyarma aşamasına ulaşmış, Ekim 1965'te

ALİ NÂİLİ ERDEM

— Aynı masalı okuyor —

SEYFİ DEMİRSOY

— Dümensuyu sendikacısı —

350.000 işçi temsil eden 18 işçi örgütü bir uyarı metninde birleşmiş ve demişti ki: «Türk İşçisi, kendi eylemiyle kendisini mahkûm ederse, bunun sorumlusu çırçıcı ve hâkim sınıflar değil, bizzat Türk işçi olacaktır.» Ancak bu uyarıya imza koyan Genel-İşçiler de henüz hâkim sınıfların hangi partide iktidâda olduğunu açık seçik görememektedir. Genel-İş'in tuttuğu anlaşılan parti de, AP gibi, toprak ağaların yanabancılarla aracılık eden iha-iâtçıların, yanabancılarla ortaklık kuran sanayici ve yerli kapitalistlerin kümelenikleri, su başlarını tuttuğu bir partidir. Bu partinin ve onu 1950'de muhalefete geçiren partinin döneminde ortaya çıkan Türkiye, yokluk ve yoksullukların kol gezdiği bir ülke durumuna düşmüştür. İşçi emeğinın asırı sömürüşü, iş bulamayan yüz binlerce, mağlublara insanın yâd ellere göç, dilencilerin artması, sefaletin yayınlanması, dış borçların tahammül edilmez seviyeye ulaşılması, yanabancılarla tanınan imtiyazların millet olma haysiyetini ağır şekilde yaralaması...

Bu bozuk düzenin emekçilerin yararına ve Anayasa uyarınca değiştirilmesi, ancak işçi sınıfının politik ağırlığını devlet yönetimine koyması mümkün olacaktır. Genel-İş Kongresinde Çalışma Bakanının yeniden «partilerüstü sendikacılık» masalını okumaya kalkması, işçi sendikalarının yeni bir tehlîke karşısında olduğunu göstermektedir. Bu terane, yeni sıkıntılara, yeni kısıtlamaların geleceğini haber veriyor gibidir, uyanık olmayı...

Başkentte Tiyatro Enflasyonu!

• Kızı ile karısı arasında ne yapacağını şaşırın Cüneyt Gökçer, şimdi de kızı Deniz'i Juliet rolüne çıkarıyor.

96 - 66 sezonunun ilk turunda perdelerini çoğunlukla boğalar açan başkent tiyatroları tur oyularına başlıyorlar. Gökçer'in tutarsız yönü ile bir cadre kazanına dönen Tiyatroları üç sahnesinin oyuları değiştirirken, buerde perdelerini açacak olan Yenişehir Tiyatrosu ile sayıları yedi bulan özel tiyatrolar da yapacak oyulara hazırlamaya.

sayak, sayıları yedi bulan tiyatrolara Devlet Tiyatrosualtı sahnesi de eklenince, kent'e tam bir tiyatro enflasyonu başlamış oluyor. Bir sezon etalama kırk oyunun oynanıp Ankara'da, seyirci artık ekolojik nedenlerle onu tiyatro yürüklüğü taşıyamayacak duradır. Bunun yanı sıra tiyatroya gülük yaşantısında büyük bir veren ve tiyatroda iyi ile kötü ayırdılabilecek duruma Başkent seyircisini, politik enlerle yada gise endişesiyle selenen sradan oyular domaşmaktadır. Bu durum özel, ödeneksiz özel tiyatroları ekmaka sokmaka, gitgide seylerini kaybetmelerine yol açmaktadır. Kaldı ki özel tiyatrolar smlı birbirinin seyircisini makta, her yeni açılan tiyatro şansı ekkisine oranla fazla aktadır. Geçen yıla kadar ti-

yatroları dolduran Ankara seyircisi bu yıl dağılmış, başta Devlet Deniz'i önlümzdeki günlerde An Tiyatroları olmak üzere pek çok tiyatro, perdelerini seyirci yerine boğulara açmıştır.

Yeni Tiyatro

Tiyatro enflasyonu içinde Michael Hastings'in «Lee Harvey Oswald» adlı oyunu ile sahnesini açacak olan Yenişehir Tiyatrosu, sanat hayatına «Seyirciye deneme tahtası yapmak, seyircinin karşısına kendisini denemek» iddiası ile çıkıyor. Oysa böylesine iddialı bir topluluğun kadrosunda Oben Güney ve Aysan Sümercan'ın dışındaki bütün oyuncular amatör. Ve bu oyuncular, Özdemir Nutku'nun Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'ndeki öğrencileri. Tiyatroyu, aynı zamanda dramaturgluğu da üzerinde alan Özdemir Nutku yönetiyor. Nutku, fakültedeki başarısız amatör tiyatro yönetmenliğini bu kez profesyonel olarak unutturmaktı istiyor. Özdemir Nutku'nun sahneliği «Lee Harvey Oswald»u türkçeye Ali Özoguz «Kennedy Olayı» adı ile aktarmış. İlk kez geçen yıl İngiltere'de oynanan ve büyük yanıki yaratın oyunun Ankara'da yapacağı etki merakla beklenmektedir.

Dümbüllü sahneden çekildi

Tarihe karışan Türk sahne sanatlarından Ortaoyununun son örnekleri İsmail Dümbüllü de nihayet kısa metrajlı bir filmle seyircilerine veda etti. Dört statüre, Oğuz Aral, Ferruh Doğan, Tekin Aral ve Eftätüs Nuri, eski İstanbul yaşamışını ve Direklerarası, kantocuları, Kel Hasan Efendi'yi Minakyan Tiyatrosu'nu karikatür film olarak tanımlar. Mike Rafaelyan tarafından yapılan Dümbüllü, o devri hem anlatır, hem anlatır. Altı dakika ve renkli olarak hazırlanan bu belge filmi Türkiye'de ilk defa yapılmaktadır. Fehmi Ege orkestrasının eşliğinde Kantocu Samram'ın ünlü «Yangın Var» kantosunu Tolga Tığın Aral, Kel Hasan'ın şarkısını ise İlhan Daner okudular. Resimde Dümbüllü, min hazırlayıcılarıyla görülmüyor.

Düğer özel tiyatrolar ise bu tura coğulukla gize yapacak oyularla giriyorlar. Küçük Komedi ilk kez Nâzım Kursunlu'nun «Ana ve Babalar Mektubı» ni sahneledi. Onu Turgut Özakman'ın «Komşularımız» ile Branislav Nušić'in «Nazır'ın Karısı» oyuları izleyecek. Adını Ankara Drama Tiyatrosu olarak değiştiren Başkent Tiyatrosu Dostoyevski'nin «Şuc ve Ceza»sına başladı. Yıldırım Önal ve Arkadaşları turne için «Tahta Çanaklar»ı hazırlıyor. Büyük Meydan Sahnesinde ise Yılmaz Gürda Gogol'ün «Bir Evlenmesi» ni sahneye koyuyor.

Juliet

karakolların karşısına «Juliet» o larak çıkacak.

Uzun süreden beri bir «Romeo» bulamadığı için repertuarına olmadığı «Romeo ve Juliet»i Cüneyt Gökçer sahneye koyuyor. Romeo'yu ise konservatuvardan bu yıl mezun olan Alev Sezer oynayacak. «My Fair Lady» e yapılan büyük harcamaların gürültüsü dinmeden, gene büyük harcamalara yol açacak bu yeni oyuncunun Devlet Tiyatrosu'nda geniş çalıkan malzeme sebep olması bekleniyor.

Öte yandan tiyatroda başgösteren skandallar da artık örtbas edilemez hale geliyor. Gündör Dilmen'in «Akad'ın Yayı» oyununun temsili sırasında Küçük Tiyatro sahne amiri Yılmaz Gürsu'nun bileklerini keserek intihar

ra teşebbüs etmesi, Gökçer'lerin bütün hasarlı etme çabalarına rağmen kulaktan kulağa yayılıyor.

İntihar olayının yanı sıra «Akad'ın Yayı»nın ters ve yanlış bir yorum ile sahneye uygulanması, Ankara sanat çevrelerinde tebessüm ile karşılanmaktadır. Oyunun eleştirmesi yapılrken «Akad'ın Yayı»nın rejisörü Raik Alnıçık'ın «Ben, eseri iki açıdan ele aldım. idealist ve materyalist açıdan. Danyal Kadıyı idealist, Akad'ı ise materyalist.» demesi Devlet Tiyatrosunun hangi ellerde olduğunu açıkça ortaya koyuyor. Alnıçık oyunun kişilerini o denli ters açıdan almış ki, söz gelimi Karl Marks'ı Bergson, Bergson'u da Karl Marks olarak karşımıza çıkarmıştır.

HALKIN SESi

Hazırlayan: Aşık İHSANİ

KUL HASAN

Kul Hasan, ozanlar şehri Moraş iline bağlı Afsin ilçesinin Emiriliyas köyünde 34 sene önce doğmuştur. Dut ağacı sazları mızrab kullanmadan, tek parmakla çalar. Tellerdelen çikardığı renkli nağmeleri, dinleyenlerin yanık yüreğine adeta bir kâse şarap gibi döker. Ağzındaki lokmasını başkasıyla bölüşerek kadar çömert olan Kul Hasan, hesabını bilmeyecek kadar da çok çocuk sahibidir.

Köyü ve köylin dertlerini iyi bilen, haksızlığa karşı yazardı güçlü şirlerinden başka ayrıca iyi bir hicev ustasıdır. Avukatlar elinden, eignerinin yanık olduğunu söyler. Ama bütün avukatlardan değil herhalde. Çünkü çeşitli çeşit avukat vardır.

Sözü Kul Hasan'ın bırakılmıştır.

AVUKATLAR

Avukatlar toy tavşunu çok sever
Kuzu eti ile bes dava savar
Kuzu yoksa, ister bir kısır davar
Daha der ki kaymak bal nerde kaldı.

Avukatsız hakkı haksız savır
Parası olmayan düber bavır
Yalancı şahitler gerçek devirlir
Hani va adalet soy nerde kaldı.

Aşık Kul Hasan'ım cişeri yanık
Soyulu soyulu soğana dönük
Haklı, haksız seçilmiyor karanlık
Şehirler bozuldu köv nerde kaldı.

Sandviç Tiyatrosu'nun ilk turda sahnelediği «ŞVAYK KARAKOLDA» oyununda Ali Özoguz, Uğur Erkir, Savaş İncer, Aykut Talu.

BASIN DIYOR Kİ

Nasırıı eller şimdi de kaleme sarıldı!

Türkiye'deki sosyalist yayınlar arasında yeni bir dergi katılmıştır: PROLETER...

Proleterin başlıca özelliği, yazarlarının tamamen işçi ve köylülerden ibaret olmasıdır. İdare yeri Adana'da bulunan ve 100 kuruşa satılan bu aylık derginin «Bildiri» başlıklı sunuş yazısında aynen şöyle denilmektedir:

«Proleter, işçi ve köylünün dergisidir. Proleter Dergisi'nin yazarları işçiler ve köylülerdir. Dergi işçiler ve köylüler için çekiyor.

Proleter dergisi bilimsel toplumcu bir politika izleyecektir. Yani, üretimi yapan bizzat işçiler ve köylüler yaratlığımız değerini karşılmamız alamıyoruz. Cunki iç ve dış sömürgeci var. Örneğin, pamuğu üreten bizler, bu pamuktan kumaşı üreten bizler, ama bu ürettiğimiz pamuktan, bu ürettiğimiz kumaştan büyük kazançlar sağlayan bir avuç azınlık, üretimde bizim isledigimiz makinelere sahibi iç sömürgeci. Bu makineleri iç sömürgeci sahip kılansa dış sömürgeci. Bunu içindir ki, üretim araçlarına bizzat işçiler ve köylüler sahip olmadıkça bu böyle gider ama, böyle gelmiş böyle gitmez.

Proleter Dergisi olayları, düşünceleri ve de eylemleri yansıtacaktır. İşçi ve köylü arkadaşlarımız, yaştılarım yazacaklar, bu oylara ilişkin düşünceleri tartışacağız, aydınlatacağız, bilincde varacağz.

Proleter Dergisi, yurtta barış, evrende barış ilkesinin eyleme aktarılması yolunu arayacaktır. Yurtta barışın, evrende barışın olabilmesi iç ve dış sömürgecililerin kalkmasına bağlıdır.

Zonguldak'ta da «SÖMÜRÜCÜYE YUMRUK» isminde onbeş günlük toplumcu bir gazete yayımlanmağa başlamıştır. Gazete, işçilere hitaben yazılmıştır. Bir yazında şu uyarmanın bulunmaktadır:

«Kendi temsilcisin olmayan bir parlamentonun sana ne vermesini bekliyorsun? Dırıkları kendi evlerini ölülerle değiştirmiştir mi? Tokalar elindeki lokmayı açlara taksim ederek kendisi aç kalmağa razı olur mu? Klim sirtındaki paltoyu kış günü çıkarır da fakirin surtuna örter?

Onun içindir ki, kumanda kademesini eline geçirmediğe, suyun başını tutmadıkça, genminin dümenine bizzat geçmediğe, sofrayi kendi elinde kendin kurmadıkça, açıkçası kendili meclisine bizzat kendini dolmadıkça kendini aldatmakta başka bir adam llerileye gitmez.

sin. Bunu hiç unutma ve zamanı gelince toparlan!»

Ordu'da yayınlanan «UYANIS» adlı haftalık toplumcu gazete de, dört aylık bir aradan sonra yeniden yayın hayatına atılmıştır. UYANIS, ilk sayısında «Yine karşınızdayız» başlıklı yazida şunları yazmaktadır:

«Aradan dört ay geçti. Yurdumuzda neler değişti? Görünüşte değişen hiçbir şey yok.

Aynı sömürü düzeni sürüp gidiyor. Ama, hayır... İçten içe büyük bir değişim var memlekette. Sömürgeci kitleler yanıyor. Doğu halkı dördüncü büyük mitingini yaptı. Onbinlerce insanın hakkını istemek için mitingler düzenlemesi, bizim kompadorların uykusunu kaçırıyor. Fatsa İlçemizin Beycelli köyleri 84 kilometre yükselyerek köylerinin yol ve okullarının yapılmasını istemek için il merkezine geliyor. Yine Fatsa köylerimiz, faizelli tel'in içi yürüyüş terüipliyorlar. Büttün bunlar yurdumuzdaki büyük uyamış belirtilemiştir. UYANIS, bu dâvaya hizmet edebilirse kendini mutlu sayacaktır.»

Osmaniye'de de HARAZ isimli aylık siyasal ve sosyal bir gazete yayın hayatına atılmıştır. Gazete, yayın amacını söyle açıklamıştır: «İmanlı, yürekli, toplumcu ve ilikli basın, bir ulusun geleceğini tayin etmenin öğelerin başında gelir. Haraz, işte bu anlayışın ürünüdür. Mânevîyat keneleri, politika bezirgânları, eğitim tefecileri Haraz'ın öncelik tanığı ilk bedef ve yüklenme noktalarıdır. Süründürülün öğrenici, harcanan aydın, ezilen emekçi, uyutulan halkın en keskin, en gür ve en direngen haykırmalarıdır.»

Denizli'de de UYANIS adlı bir toplumcu dergi yankınlaşmışa başlamıştır. UYANIS, sunu yazısında söyle hatırlamaktadır: «Yazacağız Gözümüzü budaktan, sözümüzü duydaktan esirgemeyeceğiz. Dobra dобра yazacağız gerçekleri. Körük körük bir tutkumuz olmayacak. Haklinin yanında, ona dayanarak; sömürünün karşısına ona şamar olacağız. Halk uyuyor. Toplum uyanısları, bazılarını gecundurabilir. İşte böylelerinin karşılına çıkacağız. Uluşça vermek

te olduğumuz kalkınma sunum yılmaz erler! Hocam!

Yalova'da yayımlanan YÖCÜ Gazetesi ise, mücadelesi tâvîz vermeden devam eden baskısı sabote edilmiş bu yüzden teksir makinesin basılmak zorunda kalmış YÖNCÜ'yu yayılanlar sabotaj rağmen mücadele zimlerini söyle açıklamışlardır. «Geçen hafta rezil bir tertîl karşıya geldik. Ve bu denle sizinle yarınmaza ara vermem zorunda kaldık. Bugün siz kurlarımıza seslenebilme gazetemizi teksir makinesin basıvoruz. Gerekirse ellerine yazarak bu gazeteyi dev ettirmek kararındayız. Elle mizi de kirarlarsa, o zaman kuyucularımızdan özür dileceğiz.»

Bâbiâli'nin eyamci base savaştan kundaklığı, din ticâti ve lotaryacılık gönüllü etmekte çalışırken Anadolu'ndan çilekse gazetecileri işte bu koşullar altında halka hızla etmekte çalışmaktadır. Bu storia tarihi elbet her ikisi de lâyik oldukları yerleri reçektir.

Dangalak Kompradorlar!

Bizim enayı dümbelekleri ellerinden gelse, hanı bulsalar, cenazelerini kombinlere kaldıracaklar, mevâtlarını komünistlere, kültürlerini nikâhlarını komünistlere kıdryacaklar doğumlarını keza komünistlere yapışacaklar. Bu nayılere «Dangalak Kompradorlar» diyelim gelleyor.

İSMAIL OĞUZ
(Bugün — 5.12.1961)

ANT * Haftalık Dergi * Kurucusu: YAŞAR KEMAL, FETHİ NACI, DOĞAN ÖZGÜDEN * Sahibi ve Genel Yazar Müdürü: DOĞAN ÖZGÜDEN * Bu sayıda Sorumlu MÜDÜR: YAŞAR UCAR * Teknik Sekreter: İNCİ ÖZGÜDEN * İdare yetkisi: EBUSUUD CADDESİ, TAN HANI, No: 98-302, SIRKEÇİ - İSTANBUL * Telefon: 27 81 09 * Posta Kutusu 934 SIRKEÇİ - İSTANBUL * Ankara Temsilciliği * Tel: 13 40 20 *

Düzen ve Basın: VATAN MATBAASI * Taşra Dağıtım: HÜR DAĞITIM - Çajaloğu - İstanbul, Tel: 27 38 54 * İstanbul Dağıtım: FUAT BÜTB - Ankara Cad. 34 İSTANBUL, Tel: 27 89 49 * Abone Şartları: Yıllık 60 Lira, Altı Aylık 30 Lira Üç Aylık 15 Lira * İlan: Santim 25 Lira; yazın ilanları yüzde 50 indirimlidir * Tek sütun üzerine 5 Santimlik kuluçka yazın ilanları 50 Lira'dan kabul edilmektedir...